RADOMER KIELCER LEBEN № 35 (72) „Należytość pocztową opłacono ryczałtem" צווייטער יאָהרגאַנג פּרייז 25 גראָשען

ראַדאָמער-קעלצער לעבען

אדרעסען
פון „ראַדאָמער קעלצער לעבען"

אין ראַדאָם
Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben"
Radom, Szwarlikowska 20.

אין קעלץ.
Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben"
Kielce, Sienkiewicza 35.

אַנאָנסען פּרייז:
איין מילימעטער שורה: פאָרן טעקסט 20 גר.
„ 40 „ אין „ „ „
„ 18 „ נאָכ'ן „ „

28 Sierpnia 1925 roku
פאַר'ן אינהאַלט און טעקסט פון די אַנאָנסען איז די רעדאַקציע נישט פעראַנטוואָרטליך.
ראַדאָם פרייטיג ח' אלול תרפ"ה

טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי" ◈ פעראייניגטע טרופּע פון יודישען אַרטיסטען-פעראיין אין וואַרשא.

פרייטיג דעם 28-ען שיערפּיען אַנהויב 9 אָוו. פון 60 גר. ביז 2 זל.
צום ערשטען מאָל אין דעם סעזאָהן ווערט געשפּילט די בעוואוסטע מעלאָדראַמע אין 4 אַקטען מיט געזאַנג פון סעגאַל.
ווי זענען מיינע קינדער

זינטאג דעם 30 ד.ח. צום דריטען מאָל ווערט געשפּילט די פרעהליכע אָפּערעטע
די רומענישע חתונה

שבת דעם 29-ען 4 נאָכמיטאָג פון 60 גר. ביז 2 זל.
וועט געשפּילט ווערען צום ערשטען מאָל אין דעם סעזאָהן די לאַנג ערוואַרטעטע אונשטערבליכע היסטאָרישע אָפּערעטע אין 5 אַקטען מיט 20 נומערן געזאַנג פון גאָלדפאַדען
עקדת יצחק

שבת ביינאַכט דעם 29-ען 8,30 אָוו. ווערט געשפּילט צום ערשטען מאָל אין ראַדאָם, דער אַמעריקאַנער שלאַגער, וועלכער איז געשפּילט געוואָרען אין וואַרשא און אין לאָדז 100-טער מאָלען אָפּערעטע אין 4 אַקטען פון יעקב קאַליך
ציפּקע פּייער

ציפּקע פּייער איז איינע פון די שענסטע פרעהליכסטע אָפּערעטען.
ציפּקע פּייער וויילט דאָס פּובליקום 3 שעה אָהן אויפהער.
אויף ציפּקע פּייער ווערט געזינגען פאָלגענדע געזאַנגען.
1) טערצעט: אוי אויגוסט 2) מאַמעניו ליובעניו איך קען נישט אַריין 3) אין א שטיבעלע א קליינס 4) טערצעט: דורך מאַשקע בין איך אויף דער וועלט געקומען 5) אַנסאַמבל: אַמעריקא ביסט אַלרייט 6) בראַדוויי, בראַדוויי ס'איז א פראַכט 7) אין הונדערט יאָהר אַרום 8) יודען איך זיך א מאַן.

אַכטונג: צו יעדן בילעט ווערט צוגעגעבן אומזיסט דאָס קופּלעטיל מאַטקע מאַן עס נאָך אַמאָל
בילעטען צו בעקומען א גאַנצען טאָג אין קאַסע פון טעאַטער.
געשעפטס-פיהרער: ליכטער. סופלאָר: לאַקס.

We wtorek dn. 1-go września r. b.
rozpoczynam zajęcia w freblówce
przy ORGANIZACJI SJONISTYCZNEJ Lubelska 25.
Zapisy dla nowowstępujących
przyjmuję codziennie w kancelarji zakładu od godz. **11-1**
E. Gostyńska

בעקאַנטמאַכונג
דינסטאַג דעם 1-טען ווזשעשיען ה. י. הויבט אָן נאָך די פעדיען טהעטיג צו ווערען די פרעבלווקע ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע לובלינער 25. נייע שילער קענען זיך איינשרייבען טעגליך אין די קאַנצעלאַריע פון דער פרעבלווקע פון 11 ביז 1 נ. מ.
ע. גאָסטינסקא

Kino **ODEON** w Radomiu.
Od **27 — 30/9**
SAMOCHÓD № 11
Dramat ten, ścinający krew w żyłach, rozgrywa się w Indjanonopolis na słynnych na cały świat 6-dniowych wyścigach samochodowych. W rolach głównych śliczna **AGNES AYRES** bohaterka „Szeika" i **Teodor Roberts.**
Niebywałe napięcie przez całe 8 aktów i pokaz efektownych scen z wyścigów.

LEKARZ-DENTYSTA
MARJA BLICHER
powróciła
ul. Wysoka 39

Szkoła freblowska
przy ul. Piłsudskiego 15
podaje do wiadomości, że zajęcia rozpoczynają się
1-go września
Zapisy przyjmuje się codziennie
w lokalu szkoły w godz. 12-2
z poważaniem
M. Denówna i S. Kirszenbaumówna

OGŁOSZENIE.
Sekwestrator Magistratu m. Radomia, Szczepan Jakubiak, ogłasza, że **dnia 1-go września r. b. o godz. 10-tej rano odbędzie się**
publiczna licytacja
przed gmachem MAGISTRATU m. Radomia, ruchomego majątku należącego do
Banku Przemysłowców Radomskich,
składającego się z **680 SKRZYNEK GWOŹDZI OSZACOWANYCH na sumę zł. 3400 — za dług podatku od obrotu nieruchomościami.**
Sekwestrator (—) **SZ. JAKUBIAK.**

„רייך קען זיך בעסער אויף דעם"

דער מיניסטער סקשינסקי איז שוין בשלום געקומען פון אמעריקא. וואס ער האט דארט אויפגעטהון ווייס מען נאך לעת עתה נישט. יעדענפאלס קיין גרויסע ישועות ברענגט ער נישט, פון קיין הלואה הערט מען נישט, קיין ממשותדיגע ערפאלגען אויפ'ן דיפלאמאטישען געביעט זעהט מען אויך נישט. אדרבה, פון זיין דיפלאמאטישען בעזוך אין פאריז אהינצו - וועגס און אויך אויף דער צוריקרייזע, הערט מען גאר נישט קיין גוטע גרוסען. עס האלט דערביי פראנקרייך זאל אינגאנצען מסכים זיין מיט'ן ענגלישען שטאנדפונקט, דייטשלאנד זאל פערהאנדלען דירעקט מיט די פעראינטערעסירטע מעכטע וועגען גאראנטיע-אבמאך, און אויב דייטשלאנד טרעט אריין אין פעלקער בונד און די הילף פאר פוילען אין פאל פון א אנגריף, זאל זיין אבהענגיג פון א הסכמה מצד דעם פעלקער-בונד, הייסט עס, אז דער פוילישער שטאנדפונקט איז אינגאנצען דורכגעפאלען.

נור אויב אויפ'ן געביעט פון דיפלאמאטיע און פינאנסען האט דער מיניסטער נישט צו פערצייכנען קיין ערפאלגען, האט ער דערפאר זעהר פיעל דערגרייכט אין ענין פון פויליש-יודישער פערשטענדיגונג. דער „שלום" מיט יודען איז געווען די סענסאציע אין אמעריקא, סקשינסקי איז ממש געווען דער העלד פון טאג, דער בעפרייער און אויסלייזער פאר דער גאנצער מענשהייט. עפיס א קלייניגקייט: כלומרשט א געהיימער אבמאך מיט פערענטפערט די יודען פראגע? און אט מיט'ן כח פון דעם גרויסען היפטארישען אויפטהו נעהמט זיך איצט דער מיניסטער פערענטפערען אלע אנגעוועהטאגטע פראגען אין פוילען.

מיט'ן געעהרטען מיניסטער זענען פון אמעריקא אויפ'ן שיף געפאהרען אייניגע דעלעגאטען צום ציוניסטישען קאנגרעס. עס פערשטעהט זיך, אז אויפ'ן וועג האט מען געשמועסט און קיין בעסערע, קיין אנגענעהמערע טעמע ווי די פויליש-יודישע פערשטענדיגונג, קען מען נאר נישט ווינשען. אבער די יודען האבען זיך ערלויבט ארויסצוזאגען דעם געדאנק, אז די קאנצעסיע-גזרה איז געווענדעט דער עיקר געגען יודען, אויף דעם האט דער מיניסטער געענטפערט: „רייך קען זיך בעסער אויף דעם", ד. ה. אויב ד"ר רייך, דער פרעזעס פון „קאלא" האט מסכים געווען אויף דעם און האט אונטערגעשריבען די פערשטענדיגונג, איז דאס דער בעסטער בעווייז, אז די קאנצעסיע-גזרה שאדט נישט קיין יודען.

מיט די פאר ווערטער וועט דער מיניסטער קענען פערענטפערען אלע קשיות, וואס מען וועט איהם נור אמאל שטעלען. אויב אימיצער וועט קומען מיט א טענה, אז די שטייער-פרעס דריקט צו פיעל דעם יוד, אז ביי ליפערונגען ווערן יודען אויסגעמידן, אז מען לאזט קיין יודען נישט צו צו קיין אמט, אז עס עקזיסטירט כלומרשט א געהיימער אבמאך מיט דער פירמא „נאבעל" זי זאל קיין יודען נישט איבערגעבען קיין פערטרעטונג; אויב מען וועט נישט געבען קיין קאנצעסיע אויף א יודישע שולע, אדער מען וועט שליסען א שולע — מיט איין ווארט על כל צרה שלא תבוא, וואס פאר א אינטערפעלאציע אימיצער וועט אריינטראגען אין סיים, אויף אלץ וועט זיין איין תשובה: „רייך קען זיך בעסער אויף דעם".—

אלע גרויסע זאכען, ווען מען בעקענט זיך מיט זיי, זעהט מען, אז זיי זענען איינפאך. מען וואונדערט זיך ווי אזוי מען האט עס פריהער נישט געוואוסט, אויך די לעצטע פארמען פון ה' מיניסטער סקשינסקי איז איינפאך אבער זי איז אפשר די גרעסטע ערפינדונג, וואס א מיניסטער האט געמאכט פאר די לעצטע יאהרען. מיט אזא פארמול קען מען אויספאהרען א וועלט און קומען בשלום א היים נישט מורא האבען פאר קיין שטן, פאר קיין מקטרג.

„רייך קען זיך בעסער אויף דעם"-
צי קען ער זיך טאקי בעסער?—

ק. פ—א.

די אלוועלטליכע יודישע פאלקס-באנק.*)

(ספעציעל פאר'ן „ראדאמער-קעלצער לעבען")

עס זענען פערהאן מאמענטען אין נאציאנאלען און געזעלשאפטליכען לעבען, וואס וועבען זיך ערגיץ שטיל אין די שפאלטען פון לעבען, צניעות'דיג, אן רעש. מען בעמערקט זיי נישט און קיינער פערטראכט זיך נישט וועגען די גרויסע פערספעקטיווען, בעדייטענד אין ראל, וועלכע זיי קאנען שפילען אין לעבען אין דער צוקונפט.

איינער פון די מאמענטען איז די יודישע פעראייניגטע פאלקס-באנק וואס שאפט זיך איצט דורך דער יודישער וועלט-הילף-קאנפערענץ אין פאריז.

עס איז מערקווירדיג, אז כמעט אין דער אייגענער צייט, וואס דאס יודישע עקאנאמישע לעבען אין די מזרח לענדער האט א דאנק דעם געוואלדיגען מאנגעל אין קרעדיט אנגעהויבען אונטערגעגראבען צו ווערען, נאך צוריק מיט 2 יאהר איז צווישען די יודישע געזעלשאפטליכע קרייזען אין אויסלאנד געבוירען געווארען דער געדאנק פון שאפען אנ'אלוועלטליכע, אל-יודישע קרעדיט אינסטיטוציע וואס זאל דורך געמיינזאמע נאציאנאלע קרעפטען דאס פראבלעם ווי מעגליך איז לעזען. דאס איז א

*) אין צוזאמענהאנג מיט'ן ארגאניזירען די יודישע קרעדיט-באנק, האט פאריגע וואך געוויילט אין ראדאם דער דירעקטאר און גרינדער פון די יודישע „ספולדזיעלניעס" ה' מ. מלכין, וועלכער האט אונז איבערגעגעבען דאס אויבענדערמאנטע ארטיקעל.

רעד.

וו. מ. דאראשעוויטש.

דער רעגען.

א אריענטאלישע מעשה'לע

דער זוהן פון הימעל, דער קייזער לי-א-א, איז געשטאנען ביים פענסטער פון זיין פארצעלאנענעם פאלאץ.

ער איז געווען זעהר יונג, דעריבער איז ער געווען ארומגערינגעלט מיט א פראכט און גלאנץ, דאך האט ער קיינמאל נישט אויפגעהערט צו קלערען וועגען די ארימע און אומגליקליכע פון זיין לאנד.

איינמאל איז א רעגען געפאלען, טייכען האבען זיך געגאסען. דער הימעל האט געוויינט, און קוקענדיג אויף איהם האט זיך פון די ביימער און בלומען אויך טרעהרען געגאסען.

אנ'אומעט איז אנגעפאלען אויפ'ן קייסער, און ער האט א געשריי געטון:

— שלעכט איז יענע, וואס האבען נישט קיין הוט אין אזא רעגען דעם קאפ זיך צו בעדעקען!

און נישט קלערענדיג האט ער זיך געווענדעט צו זיין קאמערהער מיט פאלגענדע ווערטער:

— איך וואלט זעהר געוואלט וויסען וויפיל אזעלכע אומגליקליכע עס געפינען זיך אין מיין הויפט-שטאט פעקין.

דזונג בי-דזונג האט א נויג געטון מיט'ן קאפ, א פאל געטון אויף די קניה און געענטפערט:

— ליכטיגע זון! צי איז דא עפעס אומגליקליכעס פאר'ן הערשער פון די הערשערס? נאך ביז'ן זון-אונטערגאנג וועט דיין וואונש דערפיהלט ווערען!

דער קיסער האט גנעדיג א שמייכעל געטון, און דזונג בי-דזונג האט זיך ווי א פייל פון בויגען א לאז געטון צום ערשטען מיניסטער סאן-טשי-פאנו און מיט אונרוהע געזאגט:

— אונזער אלגענעדיגען הערשער, דעם טאטען פון מארגענשטערן, בעאונרוהיגען די אלע, וועלכע געהן ארום אהן א הוט אין אונזער פעקין, און ער וואלט נאך היינט געוואלט וויסען ווי גרויס עס איז די צאהל זייערע?

— עס געפינען זיך דא ביי אונז גענוג טויגנישטען! — האט געענטפערט סאן-טשי-סאנו. — פונדעסטוועגען..

און ער האט גלייך געהייסען רופען צו זיך דעם ראט פון שטאט, פאי-כי-ווא.

— שלעכטע נייעס זענען פון הויף אנגעקומען! האט ער געזאגט, ווען פאי-כי-ווא האט איינגעבויגען זיין קאפ אלס סימן פון אויפמערקזאמקייט. — דער הערשער פון אונזער לעבען האט בעמערקט אונארדנונגען.

— ווי—האט מיט גרויס שרעק אויסגעשריגען פאי-כי-ווא — צי עקזיסטירט דען נישט א שיינער בעשאטענטער גארטען, וועלכער פערשטעלט פעקין פון דעם קייזערס פאלאץ?

— איך ווייס נישט, ווי אזוי עס האט זיך געטראפען — האט געענטפערט סאן-טשי-סאנו, - נאר זיין מאיעסטעט בעאונרוהיגען די אלע טויגענישטען, וועלכע געהן ארום אין א רעגען אהן הוט. ער וויל נאך היינט וויסען די צאהל פון זיי אין פעקין. גיב גלייך א פעראָרדנונג!

— מען זאל גלייך צו מיר ברענגען דעם עלטען כלב כוארדזונגען! — האט אין א מינוט פעראָרדענט פאי-כי-ווא.

בעוויז, אז דער יודישער געזעלשאפטליכער חוש איז נאך געזונד און פיהלט אין יעדען מאמענט די אנגעוועהטאגטע לעבענס-פראגען, די נויט און דער ענטפער אויף דער נויט, די מכה און אויך די רפואה, מיט וועלכע מען קען עס היילען. און שוין אין יאהר 1923 נאך די גרויסע קאטאסטראפעס, מלחמות, פאגראמען, רעוואלוציעס, א. אז. וו. ווען דאס לעבען האט אנגעהויבען ביסלעכוויז פערהעלטנסמעסיג נארמאליזירט און סטאביליזירט ווערען, האט די יודישע וועלט-הילף-קאנפערענץ, וועלכע האט זיך אין די ערשטע נאך-מלחמה-יאהרען בעשעפטיגט נור מיט פילאנטראפישע הילף, אנגעהויבען צו זארגען, אז אזא מין נאציאנאלער, פינאנצעלער אינסטרומענט זאל געשאפען ווערען.

אין דאס ערשטע, וואס זי האט געטהון איז געוועזן יורידיש דער באנק צו ארגאניזירען, שאפען א גרויסע, אלוועלטליכע אקציאנערען - געזעלשאפט אין איינעם פון די גרעסטע אייראפעאישע פינאנציעלע צענטרען, אויסארבייטען א סטאטוט, וועלכע זאל געבען דער געזעלשאפט די מעגליכקייט משתף זיין אלע יודען אין דיזען קרעדיט-אונטערנעהמונג, דאס הייסט ווערען א פאלקס-באנק.

דאס אלעס איז אפגעטהון געווארען. די אקציאנערע געזעלשאפט איז געגרינדעט געווארען אין לאנדאן. א סטאטוט פאר דער באנק איז אויסגעארבייט געווארען אויף די דערמאנטע יסודות און בעשטעטיגט געווארען דורך דעם ענגלישען פינאנץ-מיניסטעריום אין לאנדאן, אזוי, אז די באנק איז א פאקט געווארען.

די גרונדלאגען פון סטאטוט זענען אזעלכע, אז דאס ערשטע, זאלען די אקציעס פון דער באנק קענען ווערען א בנין פון דעם גרויסען יודישען מאסע-המון, אז די באנק זאל זיין א פאלקס-אייגענטום, דאס הייסט, אז די אקציע זאל קענען זיין א ביליגערע, צוגענגליכע בס"ה 1 פונט שטערלינג. אזעלכע אקציעס ווערען אין דער צייט ארויסגעגעבען 50,000.

ווייטער כדי די באנק זאל געהערען צום פאלק, אז די יודישע געזעלשאפט מוז זיין דער בעל-הבית, דעה זאגער און בעל-השפעה אויף דער טעטיגקייט, ווירטשאפט און פינאנץ-פאליטיק פון דער באנק, זענען די אויבענדערמאנטע אקציעס איינגעטיילט געווארען אין 2 טיילען, איין טייל, דער גרעסערער, 49,900 אקציעס געוועהנליכע, דער צווייטער טייל — 100 אקציעס — זענען גרינדער אקציעס. די 100 גרינדער אקציעס האבען אזוי פיל שטים-רעכט און דעה, ווי די איבריגע 49,900 אקציעס, אזוי, אז די 100 גרינדער-אקציעס ווערען די פאקטישע בעלי בתים פון דער זאך. אט די 100 גרינדער-אקציעס וועלען פערטיילט ווערען איינשליסליך צווישען יודישע געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס, פעראיינען, פערבאנדען, קאאפעראטיווען, קאאפעראטיווע בענק, פראפארציאנעל צו דער צאהל דורך זיי פערקויפטע און אויסגעקויפטע אקציעס. אזוי ארום איז די באנק פון אנפאנגס-אן אוועקגעשטעלט געווארען אויף געזונטע געזעלשאפטליכע דעמאקראטישע יסודות. דאס גיט איבער דעם גורל פון דער באנק אין די הענד, פון די ברייטע יודישע שיכטען, וועלען געוויס ווירטשאפטען אזוי, אז זייערע אינטערעסען זאלען געשיצט און געשעצט ווערען.

די וועלט-הילף-קאנפערענץ האט אין דער לעצטער צייט צוגעטרעטען צו א גרויסער פראפאגאנדע פאר דער אידעע פון דער פאלקס-באנק און רעאליזירונג פון די אקציעס.

די אידעע האט ארויסגערופען בעגייסטערונג און גרויס סימפאטיע צווישען דער גרויסער מערהייט פון דער יודישער בעפעלקערונג. אין פערשידענע לענדער. די אקציעט ווערען אויסגעקויפט און ס'איז שוין נישט ווייט די צייט, ווען די באנק וועט אנפאנגען איהר קרעדיט-אפעראציעס אין די מזרח לענדער, בעזונדער אין סוילען, ווי די קרעדיט-נויט איז שרעקליך גרויס.

די אידעע פון דער יודישער פעראייניגטער אלוועלטליכער פאלקס-באנק איז באמת א גראנדיעזע. זי שטרעבט צו קאנסאלידירען, צוזאמענקלויבען די פינאנציעלע ענערגיע פון יודישען פאלק פון דער גאנצער וועלט אין איין גרויסער געלד קערפערשאפט, וועלכע זאל מיט דער צייט ווערען א גרויסע און מעכטיגע קראפט אין יודישען עקאנאמישען און ווירטשאפטליכען לעבען, וועלכע זאל דורך אונטערשטיצונג מיט ביליגען און לאנגטערמיניגען קרעדיט דעם בעל-מלאכה, הענדלער און ארבייטער פערשטארקען און געזונד מאכען דעם אפגעשוואכטען עקאנאמישען פאלקס-ארגאניזם, וועלכע זאל מיטהעלפען דעם אויפבוי און ענטוויקלונג פון דער קאאפעראציע אויף דער יודישער גאס.

אזא אלוועלטליכע יודישע פאלקס-באנק וועט ארויסרופען צו זיך דעם צוטרוי פון די רייכע יודישע קרייזען אין אמעריקא און אייראפע זיי זאלען שטיצען מיט קרעדיטען. די באנק וועט אויך קאנצענטרירען ביי זיך אלע יודישע נאציאנאלע קאפיטאלען פון די יודישע געמיינדעס, קהלות, חברות, געזעלשאפטען, אינסטיטוציעס א. א. וו. וועלכע געפונען זיך אין נישט-יודישע בענק אויף ביליגע צינזען און אפשר אויך גאר אן צינזען.

אזוי ארום, אז די פערספעקטיווען, האריזאנטען און דער מאסשטאב פון דער פעראייניגטער יודישער-פאלקס-באנק זענען באמת ריעזיג גרויס.

עס ווילט זיך גלויבען און האפען, אז דער עם חכם ונבון, דאס יודישע פאלק וועט פערשטעהן, וואס פאר א שטארקער, שעהנער און היסטארישער בנין עס בויהט זיך איצט און וועט אלעס טהון, כדי דעם בנין וואס שנעלער אויפצושטעלען דורך דעם אויסקויף פון די אקציעס פון דער באנק. „אפשר אדער אויף געוויס, אז איהר וועט וועלען, וועט דאך נישט זיין קיין חלום". —

ש. קאלקער.

און ווען דער אנפיהרער פון דער שטאט פאליציי איז צו איהם געקומען, א בלאסער פון שרעק, איז דער מאנדארין אנגעפאלען אויף איהם מיט די פערשידענסטע קללות.

— דו פוסטער קאפ, די טויגענישט, דו פערדעטער! דו ווילסט, אז מען זאל אונז אלעמען מיט דיר צוזאמען אנטון א שטריק אויפ'ן האלז!

— דערקלער מיר די סיבה פון דיין צארן — האט זיך געבעטען כוארדזונג, וועלכער האט זיך געוואלגערט אונטער די פיס פון מאנדארין — איך וויל פערשטעהן דיינע טרייסט ווערטער, אנדערש וועט די שפראך פון דיין חכמה זיין פון מיר פערבארגען אויף אייביג!

אלטער כלב איינער! די האסט בעדארפט חזרים פאשען, איידער זיין אנ'אויפזעהר פון דער גרעסטער שטאדט פון דער וועלט! דער הערשער פון כינא האט בעמערקט, אז ביי דיר אין שטאט איז אנ'אונארדנונג: איבער די גאסען שלעפען זיך ארום אויסוואורפען, וועלכע האבען אפילו קיין היטעל נישט אנצוטון אין א רעגען-צייט, זאלסט מיר ביז בייינאכט געבען צו וויסען וויפיל אזעלכע געפינען זיך אין פעקין.

— אלץ וועט זיין דערפיהלט אין דער גרעסטער ארדנונג — האט געענטפערט כואר דזונג, בעת ער האט זיך דריי מאל אנגעקלאפט מיט'ן קאפ אן דער פאדלאגע.

אין איינינגע סעקונדען ארום איז ער שוין ארומגעלאפען איבער דער שטאט. געטראטען מיט די פיס די פאליציי, וועלכע האט זיך גלייך געהאט צונויפגעקליבען אויפ'ן געוואלד פון זייער אדון, דעם גאנג.

—איהר אויסוואורפען! א העלפט פון אייך וועל איך אויפהענגען און די צווייטע העלפט וועל איך אויסבראטען אויף הייסע קויהלען! אזוי גיט איהר אכטונג אויף דער שטאדט! אין א רעגען-צייט געהט מען ארום ביי אייך אהן היט אין די גאסען! אין פערלויף פון א שעה זאל מען אויסכאפען אלע די, וועלכע האבען קיין היט נישט.

די פאליציי האט זיך גלייך גענומען אויסצופיהרען דעם שטרענגען אנזאג. א גאנצע שעה האט געדויערט דאס געיעג איבער פעקין.

—האלט איהם! כאפט איהם! — האט געשריגען די פאליציי, נאכיאגענדיג זיך נאך די, וועלכע האבען קיין היט נישט געהאט.

זיי האבען זיי ארויסגעשלעפט פון הינטער אלע פלעטער, פון הינטער אלע טויערן, פון אלע הייזער, מיט איין ווארט מען האט ארויסגעשלעפט פון אלע ערטער, וואו נאר די הויל-קעפיגע האבען זיך בעהאלטען, ווי די שטשורעס, וועלכער דער קעכער יאגט נאך כדי פון זיי דערנאך צו מאכען ראג. און אין א שעה ארום, אין איין מינוט, זענען אלע הויל-קעפיגע געשטאנען אין תפיסה-הויף.

—וויפיל זענען זיי? —האט געפרעגט כואר-דזונג?

—צוואנציג טויזענד אכטהונדערט איין און זיבציג — האבען די פאליציאנטען געענטפערט, בוקענדיג זיך ביז דער ערד.

—די תלינים! האט פעראָרדענט כואר-דזונג.

אין א האלבע שעה ארום זענען שוין 20,871 כינעזער געלעגען אחן קעפ אויף דעם תפיסה הויף.

די 20,871 קעפ זענען געווארען ארויפגעשטעקט אויף פיקעס און ארומגעטראגען איבער דער שטאדט, אלע זאלען וויסען און מורא האבען. כואר-דזונג איז באלד אוועק מיט א בעריכט צו פאי-כי-ווא, פא-כי-ווא איז אוועקגעגאנגען צו סאן-טשי-סאנו, און סאן-טשי-סאנו האט וועגען דעם געמאלדען צו דזונג-כי-דזונג.

עס האט אנגעהויבען נאכט צו ווערען

אונטער וועמענס השגחה געפינט זיך דאס יודישע שפיטאל אין ראדאם?

דאס יודישע שפיטאל איז בלי ספק איינע פון די פארנעהמסטע און וויכטיגסטע אינסטיטוציעס, וואס מיר פערמאגען אין אונזער שטאדט. דאס יודישע שפיטאל איז פון די ערשטע געזעלשאפטליכע בנינים, מיט וועלכע עס הויבט זיך אן די געשיכטע פון דער יודישער קהלה אין ראדאם. דאס יודישע שפיטאל איז אויפגעבויט געווארען אין א צייט, ווען די יודישע בעפעלקערונג איז בעשטאנען פון גאר א קליינע צאהל פאמיליעס. שוין דאמאלס האט זיך געפונען אזא איבערגעגעבענער יוד ווי ר' נתנאל בעקערמאן ז"ל, וואס האט נאך אין יענער צייט פערשטאנען, אז א שטאדט קען אהן א שפיטאל נישט אויסקומען און ער האט דעם דאזיגען בנין בעשאפען לטובת דער דאמאלסטיגער יודישער בעפעלקערונג, פון וועמען ס'איז איבערגעגאנגען צו די שפעטערע דורות און פערבליבען ביים היינטיגען טאג דאס אייגענטהום פון דער יודישער געזעלשאפט. וועלכע פעראינטערעסירט זיך אבער, ליידער, גאנץ ווענוג דערמיט און ווייסט אפילו נישט ווער ס'איז דער פאקטישער בעל הבית און ווער עס פערוואלטעט מיט דער גאנצער ארדנונג.

ביז מיט א צייט פריהער האט מען ווייניג-וואס גערעדט וועגען שפיטאל די ארדנונג דארט איז געווען א גאנץ אנדערע, יעדער איינציגער האט געהאט בכלל צו דער גאנצער פיהרונג דעם בעסטען צוטרוי און אפילו רייכע קראנקע האבען פיעל מאהל איינגעוויליגט זיך אנצוגעבען אין שפיטאל. ווי אין בעסטען הייל-אנשטאלט, ווייל מיט יאהרען צוריק האבען דארט ווירקליך געהערשט בעסערע בעציהונגען אין דער מעדיצינישער הינזיכט, אויך די בעהאנדלונג איז געווען א זארגפולע און א פאטערליכע. די בעסטע דאקטוירים האבען געוואכט איבער'ן קראנקען. ס'האט אין אלגעמיין געהערשט א דאקטורישע אויפזיכט און ארדינאטארישע קאנטראל און דאס אליין האט פיל פערגרינגערט די ליידען פון די קראנקע.

אזוי איז געווען א מאהל, היינט אבער ווי זעהט עס אויס?

אויבוואהל אויף דער דאזיגער פראגע קענען מיר נישט געבען קיין קלארען ענטפער, ווייל מיר זענען נישט גענוג אינפארמירט און בעהאווענט אין דער היינטיגער ארדנונג, וואס הערשט אין יודישען שפיטאל,—יעדאך ווייסען מיר, אז די שטימונגען זענען נישט ווי אמאהל, אז די קראנקע האבען תרעומות'ן און בעקלאגען זיך אויף דער ארט - בעהאנדלונג, וואס ווערט זיי צוגעטיילט.

עס איז אונפערשטענדליך, וואס די יודישע געזעלשאפט אין ראדאם פעראינטערעסירט זיך אזוי ווייניג מיט'ן שפיטאל און האט נישט איר השגחה איבער אזא וויכטיגע אינסטיטוציע. ס'איז אויך נישט ריכטיג, וואס די יודישע גמינע האט זיך אינגאנצען אבגעקעהרט דערפון און וויל אפילו נישט וויסען, ווער עס איז דער אויפזעהער און משגיח איבערן יודישען שפיטאל.

עס קען ביי קיין פאל נישט גילטיג זיין דער תירוץ, אז צוליב דעם, וואס דאס שפיטאל איז איבערגעגאנגען אין רשות פון אלגעמיינעם שטאדטישען פעראיין פון שפיטאל-וועזען (זוויאנזעק שפיטאלניצטווא) דארף דעריבער די יודישע בעפעלקערונג נישט זארגען וועגען דעם, דאס איז א איינרעדניש און א פאטאלער אונזין. מיר אלע ווייסען, אז דאס שפיטאל איז געבויט פון אידישע ציגעל און געשאפען פון יודישע איניציאטיווע. דערפאר איז עס אונזערס און מיר מוזען אונזער השגחה האבען דערויף. דאפעלט זוגזערט איז עס, וואס דארט ליגן יודישע קראנקע און עלענדע, פאר וועמענס אומגליקליכען גורל מיר אלע זענען מחויב צו זארגען.

די גמינע טאר נישט בלייבען גלייכגילטיג און מוז קודם כל דורכפיהרען א אויספארשונג און יודישען שפיטאל אום געוואהר צו ווערן וואס דארט קומט לעצטענס פאר, די שטארט רעדט אין דריקט אויס אונצופרידענהייט געגען דער לייטענדער אנפיהרערשאפט פון שפיטאל, אויך אונזער רעדאקציע בעקומט בריעף, וואס פאדערען אונז אויף צו נעמען א ווארט און שרייבען וועגען דעם. און אז מען רעדט מסתמא מוז דאך עפיס זיין. די אויספארשונג דארף דעריבער פעסטשטעלען צו די אלע קלאנגען האבען א גרונד. עס וואלט געווען ווי א פערברעכען, ווען מיר זאלען לאזען דאס יודישע שפיטאל אין א הפקר'דיגען צושטאנד. די דאזיגע אינסטיטוציע מוזען מיר היטען ווי דאס אפעל אין אויג. ווייל ביי יעדען אומגליק, ביי יעדער קאטעסטראפע איז די ערשטע רעטונג דאס שפיטאל: נישט דער ארימאן בלויז, נאר אפילו דער מיטעלער יוד, מוז אין א נויטיגען פאל אנקומען אין שפיטאל אריין. דאס שפיטאל איז דעריבער דאס אייגענטהום פון דער גאנצער יודישער בעפעלקערונג אין ראדאם און דערפאר מוז זי איהר גרעסטע אויפמערזאמקייט שענקען דערויף.

די יודישע געזעלשאפט אין ראדאם ברויך רעאגירען אויף דערויף, וואס דאס יודישע שפיטאל געפינט זיך זייט ה' אלי טעגענבוים איז אבגעפאהרען אהן א קוראטאר, אהן א אפיציעלען משגיח און אויפזעהער. אויך דער ענין מוז אונבעדינגט אין דער קורצסטער צייט ערלעדיגט ווערען. ווייל לאזען דאס שפיטאל אויף ווייטער, אין אזא לאגע, הייסט איבערלאזען די אינסטיטוציע אונטער דער אפוטרופסות פון א סך בעלי-בתים מיט ווייניג פעראנטווארטליכקייט, ווייל דארט וואו עס הערשען אלע און יעדער זאגט — איך בין בעל הבית – איז א חאאס און א אונארדנונג.

אז מען פרעגט, פאר וואס דאס שפיטאל איז ביז היינט אהן א קוראטאר, ענטפערט מען, אז קיין קוראטאר קען מען נישט צונעמען דערפאר, ווייל ה' טענענבוים קומט צוריק און ער וועט איבערנעמען זיין אמט... עס ווילט זיך פרעגען: צי וואס אזא אויסגעלערנטער פזמון? איז דאט נישט אויפפאלענד? שמעקט עס דען נישט מיט הינטער־קוליסען־פאליטיק?

עס ליגט א חוב אויף די יודישע קהלה-פארשטעהער, זיי זאלען זיך דערמיט מעהר פערנעמען, זיך ווי געהעריג פעראינטערעסירען און די גאנצע לאגע אויפקלערען אין דער בולט'סטער פארם.

ב. צווייג.

דער רעגען האט אויפגעהערט. א לייכט ווינטעל האט א בלאז געטוהן אויף די בוימער. בריליאנטענע טראפענס האבען אראפגעטריפט פון די בוימער און געפאלען אויף די שמעקענדיגע בלומען.

אין גאנצען גארטען האט געהערשט דער בעסטער ריח. לי-א-א איז געשטאנען ציי פענסטער פון זיין פארצעלייענעם פאלאץ און זיך געקוויקט מיט דעם שעהנעם בילד.

נאר זייענדיג יונג און גוט, האט ער אין דעם אויגענבליק אויך נישט פערגעסען זיינע אומגליקליכע.

— דו האסט זיך דאך געוואלט דערוויסען — האט ער זיך געווענדעט צו דזונג-כי-דזונג—וויפיל מענשען ביי אונז אין פעקין האבען קיין היטלען נישט, כדי זיך צו פערדעקען פון רעגען?

—דער ווילען פון גרויסען הערשער פון דער וועלט איז דערפילט געווארען!
—האט געענטפערט מיט אנידריגען-נויג דזונג-כי-דזונג.

—זאג דעם אמת, וויפיל האסטו אנגעצעהלט אזעלכע?

—אין גאנץ כינע איז נישטא קיין איין מענש, וועלכער זאל נישט האבען קיין הוט אנצוטוהן אין א רעגען-צייט; איך שווער דיר, אז איך זאג דעם ריינסטען אמת!

און דזונג-כי-דזונג האט אויפגעהויבען די האנד און איינגעבויגען דעם קאפ אלס סימן פון א הייליגער שבועה.

דאס פנים פון גוטען קייזער האט זיך בעלויכטען מיט א גליקליך און פרעהליכען שמייכעל.

— א גליקליכע שטאדט! א גליקליך לאנד!— האט ער א געשריי געטוהן,— און ווי גליקליך בין איך, וואס אונטער מיין הערשאפט פיהלען זיך אלע גליקליך

און אלע אין הויף זענען געווען גליקלעך, זעהענדיג דאס גליקליכע פנים פון זייער הערשער.

סאן-טשי-סאני, פאי־כי־ווא און כוארדזונג האבען בעקומען ארדענס פון גאלדענע פראכט פאר זייער טרייהייט און זארג פאר זייער פאלק.

מאיר הערץ.

אלול אין שטעדטיל.

אלול.

די טעג בלייבען זיך, זייער זילבערנער קרישטאל-גלאנץ ווערט ביסלעכווייז אבגעבליאקעוועט און בעקומט א מראה פון גסיסה-בלאסקייט.

אין שטעטעל בעווייזט זיך שוין גישט דער פריהמארגען ווי אלע מאל א טאנצענדיגער, א שפרינגענדיגער מיט ראזע בעקעלעך, איינגעטונקען אין א ברילאנטען-שמייכעלע.

דאס מאל קומט שוין אן דער פריהמארגען מיט שווערע לאנגזאמע טריט מיט א בלאסען מאטאווען-אבשיין, פערטראכט, מיט א פערקלערטען ישוב-הדעת ווי א זקן, וואס יעדער ריהר, יעדער שפאן איז אויסגערעכענט; ס'איז קיהל, הילט עס זיך אין א טיולענע וואלקענגאזע און אזוי ברענגט עס אנצוטראגען א ווינטעל אין שטעטיל אריין און פון די ארבגעפאלענע בלאסע קאלטע שטויבעלעך ווערט אויך אין שטעטעל קעלטליך און מ'הויבט אן כאפען א ציטער.

דער טומעל, דאס גערודער אין שטעדטיל הויבט זיך שוין אן עטוואס שפעטער.

דער מארק ליגט זיך אויסגעצויגען אין א בלאסער פערטראכטער שטילקייט ווי איינער זאגט:

— יא, כ'בין שוין נישט דער אייגענער, מיינע שטעטעלדיגע חברה-לייט כאפען זיך שוין נישט אזוי ארום מיט מיר. די יונגע שפאצירענדיגע פיסלעך הויבען אן ווערען שיטערער, כ'בין שוין צו קאלט — די גראהע נידריגע און האלב-אבגעשיילטע הייזלעך ווערען אין דער פארטאגיגער בלאסקייט נאך גראהער און טוליען זיך איינס צום צווייטען און דרימלען צוגלייך מיט זייערע איינוואוינער. די סאדאווניקעס קומען אנצופאהרען מיט פולע פוהרען אויבס און געהען שוין אנגעטון אין ווארימע פעלצלעך.

דער ווייסער טרוקענער שטויב אויף די רעדער און דאס רייבען זיך די הענד זאגען אן, אז דארט אין די סטעדער און אויף די פעלדער, ווייט פון שטעטעל איז שוין אלץ פערגליווערט און אבגעקיהלט געווארען.

אפילו אין די אויבסען, אין די גרינע עפעל און בארנעס איז צו דערקענען דעם הערבסט-אנזאג, זיי ליגען אנגעשיט און געפאקט אין הויכע שמאלע קעסטלעך מיט א גרינער קאלטער ראסע בעדעקט און שמעקען ארויס מיט א קיהלען הערבסטיגן פעלד-ריח.

אויך דער ברונעם אין מיטען מארק שטעט א שטיק פון פארטאגס א איינזאמער און בענקט נאך די וואסער-טרעגער, וואס קומען זיך ערשט שפעטער צענויף.

אין ר' עוזר מילנער'ס גערטענדיל, וואס קרייזט ארום זיין הייזעל, שאקלען זיך די בוימער און רעדען אין א פער'חלומ'טער שטילקייט מיט האלבע איבערגעריסענע ווערטער.

א קיהל פריהמארגען-ווינטעל טאנצט ארום ווי א שד'על פון בוים צו בוים, טוט אלע מאל א טרייסעל א אנדערען בוים, פון וועלכען עס פאלט אראב מיט א הילכיגען קלאפ א פערשפעטיגט צייטיג געווארען עפעלע.

אונבערחמנות'דיג פליקט דאס ווינטעל די קינדער-עפעלעך איינס נאכ'ן אנדערען מיט א צעווילדעוועטער ברומעדיי:

— איהר זענט שוין צייטיג, קענט איהר זיך שוין שיידען מיט אייערע מאמע-בוימער און פאלען צו דער ערד — דאס קיהל ווינטעל ווערט נאך חוצפה'דיגער און פון צייט צו צייט שליידערט עס שוין אראב א בלעטעלע נאך א בלעטעלע, וואס פערוואלגערט זיך אין מארק אריין און בלאנדזשעט אונטער יעדענס טריט ווי א פערטריבען יתומ'על.

אלול.

שפעטער ווי אלע מאל עפענען זיך די קרעמלעך און אויף די שוועלען שטעהען שוין איינגעבאבעלטע קרעמער און זייערע בלאסע פערזארגטע פנימ'ער קוקען ארויס פערטראכט און שפיגלען זיך אין דער שארער גראהקייט.

ראפטעם ווערט די שטילקייט איבערגעשניטען פון א לאנגער תקיעה, וואס טראגט זיך פון בית-המדרש.

ס'ווערט אזוי בענגליך, אזוי אומעטיג אויפ'ן הארצען.

די דאזיגע תקיעה איז א סיגנאל צום אבגעהען פונ'ם אינגען שטיפערישען זומער, שומר, וועלכער דארף אבטרעטען זיין ארט דעם עלטערען בלאסען הערבסט חבר וואס געהט איבערנעמען אין זיינע בלייכע קאלטע הענד די ממשלה איבערן שטאדטיל.

עס ווילט זיך אזוי ניט שיידען מיט'ן אינגען מונטער-פרעהליכען זומער, מיט וועלכען מ'האט זיך אזוי גוט איינגעלעבט און צוגעוועהנט צו אלע זיינע קאפריזען.

ס'ווערט אזוי נישט היימליך, אז מען דערמאהנט זיך, אז אט, אט קומט א נייער מושל איבערן שטעדטיל, א שטרענגער מיט לאנגע אויפגעשפיצטע גראהע וואנסעס, וואס איז צו קיינעם נישט צוגעלאזען, נור ער בלאזט פון זיך.

א ביסעל שפעטער שטעלט זיך דעם סאג. די זון הויבט זיך עטוואס העכער נאך צוריקגעהאלטען, גלייך ווי זי וואלט זיך אומגעקוקט אין געווארט אויף עמיצענס ב ע פ ע ה ל. איהר שיין איז דאס מאל נישט אזוי דורכזיכטיג און גאלדיג געפארבט, איהר אבגלאנץ איז ווי א מאדנער זילבער-פארב וואס קוקט דורך א דינעם וואלקענוואל און בעלייכט נאר איין האלבען טייל פון מארק, דער אנדערער איז אין טינקעלע שאטענעם פערזונקען.

צו דעם פון דער זון-בעלויכטענעם האלבען מארק ציהט ס'גאנצע שטעדטיל אלע טישלעך ווערען דארט אוועקגעשטעלט, אויך אלע דורכגעהער געהען דא-ארום, זיי ווילען נאך געניסען פון א ווארימען שטראהל.

די טעג ווערען קירצער און הויבען צו לויפען מיט א שנעלערען אימפעט, איידער די זון צופלאמט זיך, אנטלויפט זי שוין צוריק פון שטעטעל בארג-אראב.

אז ס'ווערט בין-השמשות'דיג הערט מען שוין פון ר' איסר דעם בית-מדרש, חזנ'ס פענסטער, קוויטשענדיגע יונגע קול'עכלעך, מיט וועלכע ר' איסר חזר'ט שוין איין דעם יתגדל און אז עמיצער געהט פארביי ווערט איהם נאך קעלטער, ער שוידערט אויף און ער שארט זיך א היים ווי א שטימער שאטען.

טעאטער נאטיצען

י. וואקסמאנ'ס „אוקריינער קרבנות" אויפגעפיהרט אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי".

אוקרייאינער...

נאך גרויזאמער — אוקריינער קרבנות...

שפאניען, ת'ח ות'ט, באגדאן חמיעלניצקי און אמלעצט — אוקריינע.

א רויטער פלעק ווי א צוגאסענע פלאם-פייערדיגע שקיעה-זון אין דער יודישער מערטיראלאגיע — אוקריינע.

יעקב וואקסמאן, דער מחבר פון די „אוקריינער קרבנות" האט אבער צושוואך אויפגעפאסט און ווייניג תופש געוועהן די טיף-ריהרענדע יודישע טראגעדיע, וואס האט זיך אבגעשפיעלט אויף דער אוקריינער ערד די פיעסע זיינע איז בלאס אהן א טראפען בלוט... מען ברויך גארנישט זיין געבונדען מיט אזא היסטארישע תקופה ווי דער וועלט-קריעג, ווען יודיש בלוט האט אנגעטרינקען די פעלדער, וואס ליגען אויסגעשפרייט אויף מיילען, מיילען ווייט. אזא טראגעדיע, וואס ווערט פארגעשטעלט אין די „אוקריינער קרבנות" קען פאסירען און האט שוין פאסירט אין פיעל יודישע הייזער, נישט אין קיין צייט פון שחיטות און פאגראמען — אזא מין טרובאצקוי איז פאר יודען נישט קיין זעלטענע ערשיינונג. ער ברויך נישט ווארטען אויף דעם אויסברוך פון א וועלט-קריעג, אזעלכער קען עס מאכען אין א שטילע, פרידליכע צייט, אז עס געפעלט איהם נאר א יודישע טאכטער. ער מאכט עס אין דער קרעטשמע, נאך א גוטען שנאפס און אפילו נאכ'ן צוקושען זיך מיט'ן יודישען קרעטשמער, קען ער זיין טאכטער שענדען פאר איהם אין די אויגען און אפילו נאכדעם דעם טאטען מיט זיין פאמיליע ערמארדען אויף א בעסטיאלישען אופן, עפיס איז די גאנצע אקציע אין די „אוקריינער קרבנות" אזוי איבערפלאכיג קאמבינירט ווי א שטיק סענסאציאנעלע חראניק איבער פערברעכען און קרימינאליסטיק. עס איז נישטא דער ציטערדיגער היסטארישער איגהאלט פון וואולקאנישע קאטאסטראפעס, שטורמישע אויסברוכען און מאסען-שחיטות, וואס זאלען זיך קענען בעהעפטען מיט די שווארצע טעג פון טיראנישען חמיעלניצקי.

דאס איז מעהר א פאמיליען-אומגליק ווי א יודישע טראגעדיע; נישט דער מערדער איז א ספעציעל יודישער מערדער און נישט די קרבנות זענען ספעציפיש יודישע קרבנות. עס קען זיין א אקט פון הפקרות, תאוה און ליידענשאפט וואס האט עס אבער צוטוהן מיט'ן טראגיזים פון דער יודישער נשמה און מיט דער קאלעקטיוו-יודישער מערטירער-געשיכטע.

א שמעק טאַבאַק.

חסידיש

פון ישראל אסמאן

„רבי מכבד עשירים" און דער אַפּטער ז"ל האָט געהאַלטען ווי רבי און פלעגט אויך אַ יוד אַ גביר אָפּגעבען כבוד. די וועלט האָט זיך אפילו געוואונדערט דערויף, און נאָכמעהר, ווייל מ'האָט געוואוסט, אַז דער אַפּטער קען כמעט נישט קיין צורת מטבע און צעטיילט מעהר ווי ער נעמט, און ער נעמט דאָך אויף אַ גביר מיט גרויס כבוד. איז עס געווען אַ פּלא. אַמאָל האָט ער געזאָגט דערויף עטליכע ווערטער:

— די וועלט וואונדערט זיך אויף מיר און זאָגט, אַז איך בין א מכבד עשירים, ווי זאָל איך עס נישט זיין? וואָס איז דען אין דער אמת'ען אַ גביר און פון וואַנען קומט עס אַז איין מענש זאָל זיין רייך און דער צווייטער אָרים? עשירות איז דאָך ביי זיין ליבען נאָמען, ווי אין פסוק שטעהט: „לי הכסף ולי הזהב", נאָר וואָס דען? דער רבונו של עולם קלויבט אויס אַ גרויסען בעל בטוח און איז מפקיד ביי איהם זיינע אוצרות, גיט זיי איבער אין זיינע הענד, ער זאָל זיי ריכטיג צעטיילען, געבען וועמען מען דאַרף. נו, מילא, אַז אַ מענש איז דער גרויסער בעל-בטוח ביים רבונו של-עולם, ווי קען דער אַפּטער רב נישט אויסנעמען אַזאַ יודען מיט כבוד? און נאָכמעהר, אַנ'אָרימער יוד קומט צו אַ צדיק, נאָכוואָס קומט ער? — נאָך פּרנסה, ער קומט זוכען זיין אבידה, און זוכען אַנ'אבידה איז נישט קיין מצוה. אַ יוד אַ גביר קומט נישט נאָך קיין פרנסה, ער קומט מקיים זיין די מצוה פון השבת אבידה, און קומט זיך נאָך אַנ'עצה האַלטען מיט'ן אַפּטער רב, צונעמען איהם פאַר אַ שותף אין דער מצוה — און ווי האָט מען עס נישט קיין דרך-ארץ פאַר אַזאַ יוד?"

און אַז מען האָט איהם געזאָגט:

— רבי, ס'טייטשט די הייליגע גמרא זאָגט דאָך א סימן „עשירים מקמצין".

האָט ער געענטפערט:

— אַזעלכע עשירים טרעטען דעם אַפּטער'ס שוועל נישט אריבער, און קוים טרעטען זיי יאָ אריבער טוט זיך דאָס מזל אָפּ פון זיי. ווארום וואָס איז דער כבוד וואָס דער גביר דערלעבט ביים אַפּטער? — ער קריגט דעם ריכטיגען אָרימאַן אין וועמען ער דאַרף מקיים זיין דעם „נתון תתן". איך העלף איהם אויפזוכען דעם ריכטיגען בעל-אבידה, כדי ער זאָל זיין דער טרייער שליח פון זיין ליבען נאָמען, דער אמת'ער בעל בטוח. און קוים איז ער נישט דער אמת'ער בעל-בטוח, ווערט דער אַפּטער דער שליח, נעמט צו דאָס עשירות פון איהם און גיט עס אוועק צו דעם וואָס מ'דאַרף".

און א מאָל האָט-מען עס געזעהן בחוש. די מעשה איז אזוי געווען.

געקומען דעמאָלט זעהר פיל חסידים קיין עין-הרע אויף א שבועות צו איהם ז"ל. צווישען זיי איינער א גרויסער למדן און א גביר, א נשוא פנים, און איינער א גרויסער אָרימאַן. דער גביר האָט געזעהן, ווי מ'קוקט זיך אויף איהם זעהר שטאַרק אום, און ער געוואָרען ביי זיך א ביסעל צו גרויס. עס איז צוגעקומען אזוי ווייט אז ער האָט אריבערגעכאַפּט דעם „שמונית שבשמינית". נאָך גרעסער איז ער געוואָרען ביי זיך, ווען ער האָט געהערט, ווי דער אַפּטער האָט געזאָגט אויף איהם, אַז ער איז אין דער בחינה פון א ספר תורה מיט א גילדענער יד. ער האָט שוין געקריגען א ביסעל צופיל גאוה. חסידים זענען זיך צוזאַמענגעקומען, געזעסען ביים טיש, נאָכגעזאָגט א וואָרט תורה, דערצעהלט א מעשה. דער אַפּטער ז"ל האָט געהאַט א ביסעל התבודדות. דער גביר איז געווען אויפגערוימט, געזעסען אין דער טייערער אטלעסענער קאַפּאָטע, אין טייערען שטריימעל, ברייט ארויסגענומען דאָס זילבערנע פושקעלע מיט'ן מזרח'ל און געטון א שמעק טאַבאַק, פונאַנדערגענאָסען זיך הויך אויפ'ן גביר'ישען שטייגער און גענומען נאָך א ברייטערען שמעק טאַבאַק. איז דערווייל אונטערגעגאַנגען דער אָרימער חסיד מיט דער צוריסענער קאַפּאָטע און אויסגעקראַכענעם שטריימעל און האָט געוואָלט אריינשטעקען די האַנד אין דעם גביר'ס פושקעלע און נעמען א שמעק טאַבאַק. האָט עס דעם גביר פערדראָסען און ער האָט פערמאַכט דאָס פושקעלע און איהם נישט געלאָזט נעמען. דער אָרימער חסיד איז פערשעמט געוואָרען און שטיל אוועקגעגאַנגען. דער גביר האָט כמעט ווי פערגעסען די גאַנצע מעשה. שפּעטער ווען דער אַפּטער איז אריינגעקומען, האָט ער זיך מיט איהם ווייניג וואָס אָפּגעגעבען. ער האָט אַרומשפּאַצירט עטליכע מאָהל ארום בית-המדרש'ל, געקוקט אויף דעם, אויף יענעם, זיך אָפּגעשטעלט מיט דעם פערשעמטען חסיד, גענומען איהם שטאַרק מקרב זיין.

עס איז אוועק א שטיקעל צייט און דאָס רעדעל האָט זיך איבערגעדרעהט דעם גביר האָט עס גענומען געהן אַראָפּ און דעם אָרימאַן ארויף. וואָס פאַר א געשעפטען ער האָט געמאַכט האָט ער אַלץ צוגעלעגט און ווידער פערקעהרט צו וואָס דער אָרימער חסיד האָט זיך גענומען האָט ער אַלץ מצליח געווען, עס האָט נישט לאַנג געגומען און דער גביר איז געקומען פשוט עד ככר לחם, און דער אָרימאַן איז געוואָרען זעהר רייך. דער גביר האָט גענומען אָנקלאַפּען די טירען ביים אַפּטער, וויינען, בעטען, נישט לאָזען איהם צורוה, האָט איהם אַמאָל דער אַפּטער פשוט געזאָגט:

— זאָלסט וויסען זיין, אַז דו ביסט זיך אליין שולדיג: איבער א שמעק טאַבאַק האָסטו אלצדינג פערלוירען. דו ביסט א יוד א למדן, געדענקסטו דאָך א בפירוש'ן פסוק: „אם כסף תלוה את עמי", איז דאָך די קשיא: פון וואַנען קומט עס אַז איינער זאָל דאַרפען דעם צווייטען לייהען געלט? איז דער תירוץ: „את העני עמך" — דאָס געלט וואָס געהערט צום אָרימאַן איז ביי דיר. און דו האָסט געהאַט א זילבערען פושקעלע און האָסט עס פערמאַכט פאַר אַנ'אָרימאַן. האָט מען אָפּגענומען זיין חלק און די אנדערע פקדונות וואָס זענען געלעגען ביי דיר און מ'האָט איהם געמאַכט פאַר דעם בעל בטוח און אז ער האָט גענומען שטאַרק וויינען, האָט איהם דער אַפּטער געזאָגט:

— געה ברענג איהם צום זעלבען נסיון און אויב ער וועט געשטרויכעלט ווערען ווי דו, וועסטו דעמאָלט האָבען א טענה.

דער גביר, דער יורד האָט געהערט די ווערטער און עס איז איהם נעבעך זעהר ביטער געוואָרען אויפ'ן האַרץ. דער אַפּטער האָט איהם אָבער מעהר נישט געענטפערט.

קיין אנדער ברירה האָט ער נישט געהאַט און ער האָט זיך אוועקגעזעצט ביים אַפּטער אויף א צייט אָפּוואַרטען דעם אויפגעקומענעם גביר, וואָס האָט פון איהם דאָס מזל צוגענומען, און ער האָט זיך דערוואַרט אויף איהם.

פאַר דער צייט האָבען זיך די אַטלעסענע קאַפּאָטעס און די שטריימלען געביטען, ער איז געגאַנגען אין דער קאַפּאָטע פון אַטלעסענע צויטען און אין אַנ'אויסגעקראַכען שטריימעל, און דער אויפגעקומענער חסיד האָט געטראָגען די שעהנע אַטלעסענע קאַפּאָטע און דאָס גוטע שטריימעל. א פושקעלע האָט ער אָבער געטראָגען א פּראָסט, א ביינערנעס. ער איז געזעסען ארומגערינגעלט מיט פּראָסטע אָרימע חסידים, דאָס פושקעלע איז געשטאַנען נעבען איהם, ער האָט אַלעמען עס צוגעטראָגען: ער האָט דעם חסיד אין צייטען-קאַפּאָטע עס אויך צוגעטראָגען. דער יורד האָט געזעהן, אַז עס איז נישט גוט, האָט ער גענומען א גרויסען שמעק טאַבאַק און דעם גביר אַנגעגאָסען אין פּנים אריין. דער גביר האָט גאָרנישט מקפיד געווען אויף איהם. ער האָט נאָכאַמאָל גענומען ביי איהם א שמעק טאַבאַק און ווייטער אזוי געטון, און דער גביר האָט ווייטער איהם געגעבען מיט א שמייכעל דאָס פושקעלע טאַבאַק. דער יורד האָט זיך ענדליך שטאַרק צוּוויינט און ער איז אַריינגעלאָפען צום רבי'ן.

דער אַפּטער האָט איהם איינגעשטילט און געזאָגט:

— וואָס קען איך דיר טון, אז ער איז דער אמת'ער בעל-בטוח און די פקדונות ביי איהם זענען זיכערער ווי זיי זענען געווען ביי דיר?

און ער האָט אריינגערופען דעם אויפגעקומענעם גביר און געזאָגט צו איהם:

— דו וועסט השגחה האָבען אויף דעם יוד, זעהן, אַז איהם זאָל גאָרנישט פעהלען!

און ער האָט אזוי געטון.

אז מען געהט ארויס פון טעאַטער ווילט זיך בעסער אנשטאַט א שטיקעל רעצענזיע, אנשרייבען א בעריכט פון א געריכט'ס-פּראָצעס, וועלכער קומט פאַר אין לעצטען אקט...

וואָס שייך דאָס אויפפיהרען די פּיעסע קען מען קיין פּריטענזיעס נישט האָבען. די אַרטיסטען האָבען געגעבען אין זייערע ראָליען דאָס וואָס אין דער פּיעסע איז אויפגעשריבען, זיי האָבען זיך אין א געהעריגע מאָס אויסגעצייכענט. אויף קיין קינסטלעריש - דראַמאַטישע מאָמענטען און נישטאָ אנצווייזען, ווייל דער אינהאַלט פון דער זאַך גופא האָט ווייניג אַזעלכע מעגליכקייטען, וואָס זאָלען קענען מיט זיך ענטפּלעקען אַרטיסטישן טאַלאַנט. פעלד אלס יהושיע חאַסווין האָט געהאַט שעהנע מאָמענטען אלס אַרעסטאַנט. פרוי ליובאַרטאָווסקאַ אלס סאַבינעלע, האָט געשפּיעלט מיט געפיהל און דורכגענומען איהר ראָל. ווייגער האָט זיך גיכער געפּאַסט אלס דער ציווילער טרובאַצקוי, ווי פאַר'ן אַטאַמאַן. ביאַלקאָוויטש אלס פּערטיידיגער איז געווען אויסגעהאַלטען, זיין אינטאָנאַציע איז צוגעפּאַסט ווי אין אַזאַ ראָל, פרוי שפּילמאַן (פעלד) אלס אסתר מאָמענטענווייז גאַר נישקשה. צוויליך אלס ריכטער האָט בכלל געהאַט ווייניג ראָל זיך ארויסצוווייזען. פרוי ראָזענצווייג (ביאַלקאָוויטש) - אלס האָטעל-אייגענטימערין — נישט שלעכט. ווײַנבערג וואָלט נישט שלעכט געשפּילט, ער דאַרף האָבען בעסער איינשטודירט די פּראָזע און נישט וואַרטען אויפ'ן סופלאָר.

א בעזוכער.

וואָס הערט זיך אין ראַדאָם.

3 בענק-דירעקטאָרען געגאַנגען פּליטה.

באַנק פּשעמיסלאָווצאָווו באַנקראָטירט. מענשען קומען נאָך זייערע „ווקלאַדען" און אינקאַסעס און מען ערקלערט זיי, אַז קיין געלד איז נישטאָ.

די לעצטע וואָכען קומען פאָר אין די היגע פינאַנסיעלע באַנק-קרייזען גאַנצע איבערקעהרענישען, דירעקטאָרען פון בענק זאָגען זיך אָב פון זייערע פּאָסטענס אָדער געהען אין דימיסיע. דער ערשטער, וואָס איז אַוועק פון זיין לאַנגיעהריגען פּאָסטען, איז דער דירעקטאָר פון דער באַנק זאַהאָדניאַ, ה' פילערבאָם. זיין דימיסיע שטעהט אין צוזאַמענהאַנג מיט די לעצטע באַנקראָטען פון אַ רייהע היגע אָנגעזעהענע פירמעס.

דירעקטאָר פילערבאָם האָט זיך געפיהלט פעראַנטוואָרטליך פאַר די פאָרנאַנדערגעטהיילטע דורך איהם קרעדיטען צווישען די אויבענדערמאָנטע פירמעס, וועלכע האָבען צוליב באַנקראָט אָבער נישט געקענט דעקען זייערע פערפליכטונגען צום טערמין און דערפאַר האָט ה' פילערבאָם געמוזט אָבטרעטען פון זיין אַמט.

פיעל ערגער שטעלט זיך פאָר די לאַגע אין דער „באַנק פּשעמיסלאָווצאָווו" וועגען וועלכע עס געהען קלאַנגען אַז זי האָט באַנקראָטירט. איינע פון די סבות זאָל זיין וואָס די בראָנפען-רעקטיפיקאַציא אין פּיאָטרקאָוו, בראַאון, האָט אין זיינער צייט געשיקט קיין ראַדאָם אויף אינקאָסע דורך דער דערמאָנטער באַנק פאַר אַ געוויסע היגע פירמע 4 וואַגאָנען בראָנפען, פאַר אַ סומע 46,000 זל. וועלכע די באַנק האָט געברויכט, נאָכ'ן ערהאַלטען, אָבדעקען די פירמע בראַאון די באַנק פּשעמיסלאָווצאָווו האָט אָבער די אינקאָסע נישט ערלעדיגט און אויף אַזאַ אופן האָט די פירמע בראַאון אָנגענומען שריט און צוגעטרעטען צום היפּאָטעק פון דער באַנק. דער פאַל האָט צוגעצויגען נאָך מיספערשטענדענישען און דער סוף איז געווען, אַז די באַנק איז געצווינגען געוועזען צו ערקלערען זיך אַלס באַנקראָט, דאָס האָט געמאַכט אַ ערשיטערענדען איינדרוק אויף די יענניגע פערזאָנען, וועלכע האָבען דאָרט געהאַט איינגעלעגט זייערע געלדער, אָדער וועקסלען אויף אינקאַסע. האַרצרייסענדע סצענעס האָבען זיך אָנגעשפּיעלט, בעת די זעלבע זענען געקומען נאָך זייער געלד און מ'האָט זיי ערקלערט, אַז די באַנק האָט נישט אויסצוצאָהלען, מענשען האָבען פּשוט ס פ אַ ז מ י ר ט און געריסען זיך די האָר פון קאָפּ. דאָס אַלץ האָט ווענניג געהאָלפען, אַז מען זאָגט — נישטאָ קיין געלד מוז מען גלויבען.

אין צוזאַמענהאַנג מיטן באַנקראָט האָט דער מאַגיסטראַט בעקאַנטגעמאַכט, אַז די נאָהנסטע טעג קומט פאָר אַ ליציטאַציע אויפ'ן גרויסען סכום נעגעל, וואָס ליגען אין מאַגאַזין אויף דער באַנק'ס נאָמען. דער אויספערקויף דאַרף אָבדעקען פערשידענע שטייערען, וואָס די באַנק דאַרף בעצאָהלען אין מאַגיסטראַט.

פּליטה איז אויך געגאַנגען דער דירעקטאָר פון דער לאָדזער באַנק, ה' אייכלער, וועלכער האָט זיך פריוואַט ערקלערט אין באַנקראָט אויף 25,000 דאָלאַר, ער האָט דאָס געמאָלדען דער צענטראַלע אין לאָדז, וועלכע האָט איהם אויף אַ אונבעגרעניצטע צייט אָבגעשטעלט אין זיין אַמט און גלייכצייטיג דעלעגירט דעם הויפּט-אינספּעקטאָר ה' ווינטער אויף דורכצופיהרען אַ רעוויזיע אין דער טהעטיגקייט פון דער באַנק. און איז נאָמינירט געוואָרען אַלס צייטווייליגער דירעקטאָר.

ה' ווינטער בעציהט זיך צו דער באַנק קליענטעלע סאָליד און טאַקטפול. ער געהט אַריין אין היינטיגען מצב פון די סוחרים און בעמיהט זיך אַנטקעגענצוקומען זיי. ה' ווינטער האָפט אויך צו פערברייטערען די קרעדיט-מעגליכקייטען פון דער לאָדזער באַנק, צוליב דעם, וואָס דער הויפּט דירעקטאָר פון דער לאָדזער צענטראַלע ה' שולבאָרסקי האָט אַ דאַנק זיין ערוואָרבענעם צוטרוי, זיך געשטעלט אין אַ קאָנטאַקט מיט די ענגלישע בענק, ביי וועלכע ער האָט בעקומען אַ גרויסען קרעדיט פאַר זיינע אַלע אָבטיילונגען.

אײַלט זיך בעצאָהלען די שטײַערן ביז'ן 1-טן סעפּטעמבער!

דער סוחרים-פעראיין מאַכט אויפמערקזאַם אַלע שטייער-צאָהלער'ס, אַז ס'ליגט אין זייערע אינטערעסען זיי זאָלען איינצאָהלען זייערע פערלעגענע חובות אין „אורזשאָנד סקאַרבאָווי" ביז דעם 1-טן סעפּטעמבער, ווייל נאָר ביז דער דאַטע איז חל די נייע פעראָרדנונג וועגען צאָהלען אַנשטאַט 4 % פאַר'ן פערשפעטיגען נאָר 1 %. פון דעם 1-טן סעפּטעמבער טרעט ווידער אַריין אין קראַפט דער אַלטער געזעץ וועגען פילע 4 % פאַר אַלע פערלעגענע שטייער חובות.

וויפיעל קראַנקע האָט „עזרה" אַוועקגעשיקט קיין בוסק?

היינטיגען זונטאַג האָט „עזרה" אַוועקגעשיקט קיין בוסק אַ גרופּע פון 63 קראַנקע, וועלכע זענען אָבגעפאָהרען אין 2 גרויסע אויטאָס. בעגלייט די קראַנקע האָבען עטליכע פערוואַלטונג'ס - מיטגלידער. צוליב דעם, וואָס עס איז נישטאָ קיין דירעקטער פערקעהר ביז בוסק, האָט „עזרה", צוליב דער בעקוועמליכקייט פון די קראַנקע' איינגעאָרדענט די רייזע אויף אויטאָס.

דער צוזאַמענשטעל פון די קראַנקע טיילט זיך איין אין פאָלגענדע גרופּען:

מיידלעך פון 5 ביז 18 יאָהר	—	25	
נאָך 18	„	—	12
מאַנסלייט פון 5 ביז 18	„	—	16
„ „ נאָך 18	„	—	10

דער זוהן פון ג. ראַדאָמער רב טרײַסטמאַן — עולה לגדולה געוואָרען.

ווי מיר דערוויסען זיך איז דער יונגער תלמודיסט און סעמיטאָלאָג שמחה טרייסטמאַן (זוהן פון געוו. און פערשטאָרבענעם ראַדאָמער רב) בעשטימט געוואָרען דוכ'ן אוניווערזיטעט אין ווירצבורג (בייערן) אַלס לעקטאָר פון תלמוד און יודאאיסטישער וויסענשאַפט אויפ'ן פילאָזאָפישען פאַקולטעט.

ה' טרייסטמאַן איז אַ מיטגליעד אינם בעריהמטען הויך-שול-אינסטיטוט פאַר תורה און חכמת-ישראל („בית מדרש העליון" פון בעריהמטען געלעהרטען פּראָפ. ד"ר חיים העלער) אין בערלין, ס'איז איז כדאַי צו בעמערקען, אַז ה' טרייסטמאַן, וועלכער איז ערשט מיט אַ צייט צוריק אַוועקגעפאָהרען פון לאָדז, האָט אין משך פון עטליכע יאָהר שטודירט אין בערלינער אוניווערזיטעט אויפ'ן אָריענטאַלישען סעמינאַר און גלייכצייטיג געאַרבייט איבער אַראַביש-יודישע כתב-יד'ען פון שפּאַניען פון 11-טען יאָהרהונדערט.

טאַקי אַמעקלער, אָבער נישט קיין נאַר...

אַ געוויסער מעקלער ביי דער לעדער בראַנזשע האָט אַזוי לאַנג בעזאָרגט מיט „פּעקלעך" די פרעמדע סוחרים, ביז ער האָט זיך אַ פּנים מישב געווען און איבערגעקלערט, אַז ס איז גאָרנישט קיין תכלית צו בלייבען אַ אייביגער מעקלער. און געזעהן טוף כל סוף זיך אַליין אויך צובעזאָרגען מיט אַ גוט „פּעקיל"

דער דאָזיגער קלוגער מעקלער האָט אָבגעוואַרט אויף אַ בעסערע צייט, ווען סוחרים פון דער פרעמד האָבען זיך אָנגעהויבען בעווייזען כשנים קדמוניות און ער האָט איינעם פון זיי אפילו אַ שטיקעל בעקאַנטען, אַוועקגעפיהרט צו אַ היגען לעדער-סוחר, ביי וועמען מ'האָט געמאַכט אַ היפשע טראַנזאַקציע אויף עטליכע טויזענט זלאָטעס. ווי דער שטייגער האָט ד ע ר פ ר ע מ ד ע ר ס ו ח ר איבערגעלאָזט צוגלייך מיט די וועקסלען אויך די געקויפטע סחורה, וואָס דער מעקלער האָט עס בעדאַרפט ערלעדיגען און אויף צו מאָרגענס איבערשיקען. דער מעקלער האָט איינגעזעהן, אַז ס'איז געקומען די העכסטע צייט אויסצופיהרען זיין פּלאַן און ער האָט די געמיינערע סאָרטען לעדער טאַקי, וואָס אַנ'אמת, איבערגעשיקט צו זיין גלויביגען סוחר און מיט די בעסערע סחורה איז ער אַליין נעפאָהרען. אָבער אַנשטאַט צום סוחר איז ער געפאָהרען וואו אַנדערש און מען ווייסט נישט וואו ער אוז ערגיץ פערשווינדען מיט'ן „פּעקיל".

פון די יודישע גימנאַזיעס „פּשיאַטשול וויעדזי"

היינטיגע וואָך איז געקומען צופאָהרען דער נייער דירעקטאָר ה' אייזנהאָרן וועלכער וועט איבערנעמען די גאַנצע פּעדאַגאָגישע לייטונג פון די אויבענדערמאָנטע גימנאַזיעס.

לעצטענס קומט פאָר אַ גרונדליכער רעמאָנט אין די גימנאַזיעס אַזוי, אַז די היגיענישע איינריכטונג וועט זיין אַ מוסטערהאַפטע.

די איינשרייבונגען האָבען זיך אָנגעהויבען היינטיגען דינסטאַג און וועלען דויערען ביז דעם 1/9. פאַר קינדער נישט פערמעגליכע פון פּאָווּשעכני-שולען וועלען געמאַכט ווערען די ווייטגעהענדיגסטע הנחות.

עס איז מעהר ווי זיכער, אַז די יודישע גימנאַזיעס וועלען אַוועקגעשטעלט ווערען אויף אַזאַ מדרגה, אַז זיי וועלען זיך נישט האָבען צו פערשעמען געגען די ערשטקלאַסיגע יודישע מיטעלשולען אין פּוילען. די יודישע געזעלשאַפט אין ראַדאָם בעדאַרפט אַרויסווייזען דעם וואַרעמסטען אינטערעס און אונטערשטיצען די יודישע גימנאַזיעס.

א סיום הספר מיט... דעמאָנסטראַציעס.

די שוהל-מתפללים האָבען היינטיגען זונטאַג געפייערט אַ סיום הספר, אין וואָס ס'האָבען זיך בעטייליגט די תלמידים פון די שולע פון די ה"ה ליפּשיץ-דאַנציגער, וועלכע האָבען צוגעגרייט זייערע שילער מיט שעהנע רעדעס מעניני דיומא.

דער 9 יעהריגער שילער קארמאן, האט אין א שעהנעם העברעאיש גערעדט וועגען די בעדייטונג פון סיום הספר, פאר וואס די פרויען-גאלעריע האט איהם אפלאדירט. פארדאס האט שוין דער צווייטער שילער פרידמאן, געהאט וועניגער מזל און נישט קוקענדיג וואס ער האט אויך שיין רעפערירט וועגען התחלת הספר איז ער אין מיטען געשטערט געווארען — עמיצער האט אויסגערופען:— גענוג! גענוג! — עטליכע מורי הוראות האבען אויך מסכים געווען מיט'ן צווישענרופער, און א פנים אויס רחמניות, מוחל געווען דעם יונגען שילער דאס ווייטערדיגע רעדען.

די שילער האבען מיטגעפיהלט די בעליידיגונג פון זייער חבר, זיי האבען זין „סאלידאריזירט" און אלס „פראטעסט" געזונגען „התקוה" און דעמאנסטראטיוו פערלאזט די שוהל.

3) „סבות הירידה התרבותית אצל הנוער ותפקידיו הנוכחית" — שיחת חבירים — המקדים:

איינגאנג פריי

מ. גרינוולד.

פון די פרעבלוווקע פון ע. גאסטינסקא.

אין דער בעקאנטער פרעבלוווקע פון ע. גאסטינסקא (לובלינער 25 הובען זיך אן די 1-טען וואשעשיען די איינשרייבונגען פון שילער.

פרעבלוווקע פון קירשענבוים—דען.

אין דער אויבענדערמאנטע פרעבלוווקע הויבען זיך אן די איינשרייבונגען פאר שילער דעם 1-טען וואשעשיען.

קאמוניסטישער פראצעס.

אין היגען קרייז-געריכט קומט פאר א פראצעס פון 11 יודען, וועלכע ווערען בעשולדיגט אלס קאמוניסטען. די נעמען פון די בעשולדיגטע זענען פאלגענדע: חנה אבראמאוויטש (19-יאהר אלט) ריזשע צוקערמאן (21 יאהר אלט) רבקה פרידמאן (23 יאהר) הינדע גאלדפארב (22 יאהר) סאליע צוקערמאן (20 יאהר) וואלף בירענבוים, יאנקעל פרעליך, אברהם צוקער, אברהם שטארך, און עקיבא גימפעל.

אלס פערדיידיגער טרעטען ארויס: וויגורא, וואשילעווסקי און פענסטערבלוי פון קראקא.

אבלאוועס.

דינסטאג פארנאכט האט די פאליציי געמאכט אבלאוועס, ביי וואס ס'זענען פערהאלטן געווארן איבער 10 פערזאן. די אבלאוועס זענען פארגעקומען אויף דער לובלינער גאס און פון די פערהאלטענע זענען צומיינסט געווען יודען דאס זאל האבען א שייכות מיט דער וואליוטע און איהר פערדעכטיגען האנדעל אויף דער שווארצע בערזע.

פאר פערטוישען די יוצרות צו 30 זלאטעס שטראף.

נישט קוקענדיג, וואס דער קאנטראליער פון מאגיסטראט האט געווארענט די טעאטער-בעזוכער צו פערנעמען די ריכטיגע פלעצער, האט דאך פאריגען זונטאג פאסירט א אונאנגענעהמער פאל, וואס האט געקאסט 2 פערזאהן צו 30 זלאטעס. דאס איז פארגעקומען נאכדעם, ווי די דערמאנטע האבען נישט פערנומען די געהעריגע ערטער און נישט קוקענדיג דערויף, וואס די בעטרעפענדע בעזוכער האבען זיך געמאלדען מיט זייערע בילעטען אויף די אנגעוויזענע ערטער — האבען זיי נישט געוואלט אבטרעטען, דעם דאזיגען פאל האט בייגעוואהנט דער קאנטראליער, וועלכער האט אויך וועניג געווירקט אויף די „געסט" און ער האט אריינגערופען פאליציי, וואס האט זיי אבגעפיהרט אין קאמיסאריאט וואו ס'איז צונויפגעשטעלט געווארען א פראטאקאל, און לויט ווי מיר דערוויסען זיך, איז יעדער פון זיי אדמיניסטראטיוו בעשטראפט געווארען מיט 30 זלאטעס.

פון העברעאישען ווינקעלע (פנה עברית) אין ראדאם.

(לאקאל פון דער ציוני. ארג. לובעלסקא 25 №)

שבת דעם 8|29 4 נ. מ. פינקטליך קומט פאר א חברים-פערזאמלונג מיט מיט פאלגענדע טאג-ארדנונג:

1) התפתחות ערי א"י: מ. בוים (א בייסעל א"י געאגראפיע).

2) ויכוחים

צו דער יודישער עפענטליכקייט.

דער קרן-קימת איז די איינציגע אלוועלטליך-יודישע אינסטיטוציע, וועלכע געניסט היינט—צו-טאג די סימפאטיע פון אלע שיכטען, אנהויבענדיג פון דער ארטאדאקסיע ביז די אסימילאציע א דאנק דעם, ווייל דאס איז די איינציגע אינסטיטוציע, וועלכע האט שוין ביז היינט געשאפען וואונדער און אויף וועלכער דאס גאנצע פאלק קוקט מיט גרויסער האפנונג. ס'איז נישט דא היינט קיין איין יוד, אדער יודיש הויז אהן אויסנאהם, וועלכעס זאל נישט האבען קיין געמיינזאמעס מיט א"י. דאס געלד וואס מען גיט אויף גאולת-הארץ, איז נישט קיין נדבה, קיין פילאנטראפיע, נור-זעלבסטהילף. אט דאס זענען די אורזאכען, וואס די דאזיגע אינסטיטוציע איז ביי יעדען יודען בעליעבט און געאכט.

עס גיבען אויך לאקאלע, גאנץ וויכטיגע פילאנטראפישע אינסטיטוציעס, וועלכע קענען זיך אבער בשום אופן נישט פערגלייכען מיט אזא אלוועלטליכע כלל-ישראל אינסטיטוציע, פשוט צוליעב דעם, ווייל פילאנטראפיע איז נאר פאר יחידים, איז נאר נוגע דעם פרט און טראגט נאר א צופעליגען חאראקטער, אינדערצייט וואס דער ק"קל איז און בלייבט א אייביגע זאך און געהערט צום גאנצען כלל. אין דער לעצטער צייט האט מען געמאכט גרויסע שוועריגקייטען ביים בעקומען א ערלויבניש אויף א בלימעל-טאג פאר'ן ק"קל און צוליעב דעם איז שוין באלד א יאהר ווי קיין בלימעל-טאג אויף דעם ציעל איז נישט פארגעקומען. לעצטענס, א דאנק די גרויסע בעמיהונגען, האט דאס אינער'ן-מיניסטעריום ערלויבט א בלימעל-טאג פאר'ן נ"פ אין גאנץ פוילען אויף דעם 2/9 ד. י. צופעליג דערוויסען מיר זיך דאס די געזעלשאפט „עזרה" וויל איינארדנען א בלימעל מיט א טאג פריהער ד. ה. דעם 1/9. נעמענדיג אין אכט די גרויסע מיה ביים בעקומען די ערלויבניש ווי אויך דאס מיר קאנען אונבעדינגט דעם טערמין וואס דאס מיניסטעריום האט פעסטגעשטעלט פאר גאנץ פוילען נישט ענדערן, האבען מיר זיך געווענדעט דעם פערגאנגענעם מאנטאג בריפליך מיט א ביטע צו דער פערוואלטונג פון „עזרה", אויך האט א מיטגליעד פון דער פעראייניגטער נ"פ-קאמיסיע אינטערוועניערט ביים פארז. פון „עזרה", אז דאס בלימעל, וואס זי וויל איינארדנען זאל ווערען געמאכט, ענטוועדער מיט עטליכע טעג פריהער, אדער מיט איינינע טעג שפעטער פון אונזער בלימעל. די געזעלשאפט „עזרה" האט אפילו נישט געפינען פאר נויטיג צו ענטפערען אויף אונזער בריף און האט ווי מיר האבען זיך דערוואוסט איינשטימיג בעשלאסען אונזער ביטע אפצוווארפען. מיר ווייסען גאנץ גוט די היינטיגע קריטישע לאגע, אז ס'איז גאנץ שווער איינצוארדנען איין טאג נאכ'ן אנדערן בלימלעך, מיר האבען אבער ליידער קיין אויסוועג. מיר זענען איבערצייגט און גלויבען, אז די יודישע געזעלשאפט וועט ארויסטראגען איהר אורטייל און וועט בעקרוינען אונזער בלימעל מיט א גלענצענדען ערפאלג.

גלייכצייטיג טראגען מיר ארויס אונזער שארפסטען פראטעסט געגען דער בייזוויליגער האנדלונג פון דער פערוואלטונג פון „עזרה"

די פעראייניגטע נ. פ.

קאמיסיע אין ראדאם.

108.07

וואס הערט זיך איז קעלץ.

פון דער קעלצער גמינע

אנשטאט דעם דירעקטאר ה' זיעלינסקי, וועלכער איז ארויסגעפאהרען קיין ארץ-ישראל איז אין דער קהלה אריין דער קאנדידאט ה' א. ראזענבלום (מזרחי).

דער מאנדאט אין דער פערוואלטונג פון דער יודישער קהלה אין קעלץ אויפ'ן ארט פון ה' זיעלינסקי, וואס איז אפגעפאהרען נאך ארץ-ישראל איז ביז יעצט געוועזען פריי.

לעצטענס איז נאך א פערשטענדיגונג צווישען אלע פארטייען, וועלכע האבען זיך ביי די וואהלען פעראייניגט ארום דער ליסטע № 4 אריין אין די פערוואלטונג ה' א. ראזענבלום (מזרחי)

דער „מזרחי" האט זיך דערביי פערפליכטעט אבצוזאגען זיך צו יעדער צייט פון מאנדאט אויף די פאדערונג פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע — לטובת אנ'אנדערען קאנדידאט.

פון קרן—קימת

דער פעראייניגטע נ. פ-קאמיסיע אין קעלץ האט דערהאלטען פון נ. פ. דירעקטאריום אין ווארשא דעם אבשריפט פון די ערלויבניש פון אינערען-מיניסטעריום אויף איינצוארדנען אין גאנץ פוילען א בלימעל פערקויף לטובת דעם „קרן קימת" אויף סעפטעמבער ה. י.

נאכ'ן ערהאלטען דעם אבשריפט האט דער נ. פ. דערלאנגט א בעזונ-

דערע מיטטיילונג אין דער וואויעוואוד־סטווא, בכדי די דיספאזיציעס פון דער וואויעוואודסטווא צו די סטאראסטעס זאלען בעצייטענס ארויסגעשיקט ווע־רען ווי אויך — אין דער קעלצער סטאראסטווא פאר דער שטאדט קעלץ און פאר די שטעדט, וואס געהערען צו דער קעלצער סטאראסטווא.

יעדע שטאדט און שטעדטעל, צו־טרעטענדיג איינצואורדנען דעם בלימעל־טאג דארפט זיך פעררופען אויף דער ערלויבעניש פון מיניסטעריום פון Nr B. P. 6580/25 1925 14/8

אלס הערצנטוואורטליכע פערזאנען פאר דער מאכט און פאר'ן ציוניסטי־שען צ. ק. אין ווארשא — זענען פאר דער שטאדט קעלץ די ה"ה דוד ראַ־זענבערג און חיים זיעלאני

ס'איז צו האפען דאס די יודישע בעפעלקערונג און אין קרייז וועלען ערפילען זייער חוב בנוגע ארץ־ישראל און וועלען שפענדען מיט א יד־רחבה פאר'ן בלימעל פון „קרן קימת לישראל"

חיים זיעלאני.

נאך ארץ־ישראל.

שבת דעם 22 אויגוסט ה. י. איז פון קעלץ אבגעפאהרען נאך ארץ־ישראל איינער פון די גרינדער און טיכטיגער ארבייטער פון „השומר־הצעיר" אין קעלץ ה' פולא קופפערבערג. אויף דעם באהנהויף זענען געקומען איהם געזעג־נען כמעט דער גאנצער „השומר הצעיר" און פארשטעהער פון יודישען ספארט־פעראיין „מכבי".

ווי אזוי אַ קעלצער בעל־הבית מאהנט דירה־געלד

דער רעסטעראטער ה' פינקעלשטיין פערנעמט א וואהנונג ביים הויז אייגענ־טימער ה' ש. סטראזבערג. די טעג ווען דער ה' ס. איז געקומען נאך דירה געלד און ווען ה' פינקעלשטיין האט געוואלט צאהלען לויטן געזעץ פון לאקאטארען שוץ, איז דער לעצטער בעפאלען געווארען פון דעם הויז איי־גענטימער און זיין זוהן. אַ דאנק די אינטערווענץ פון דער פאליציי איז גע־לינגען דעם ה' ס. איינצושטילען.

פון דער געזעלשאפט „לינת־הצדק" און קעלץ

דינסטאג דעם 25-טען ד. ח. איז דאס אמבולאטאריום אין לאקאל פון דער געזעלשאפט „לינת הצדק" אין קעלץ געעפענט געווארען צום ארדינירען קראנקע פאר א מינימאלע אבצאהל צו צוויי זלאטעס פאר א וויזיט. עס אר־דינירען די בעקאנטע דאקטוירים אין צאהן ארצט פון קעלץ.

אינערן־קראנקהייטען און קינדער קראנקהייטען ד"ר פעלץ.

חירורגישע, גינעקאלאגישע און פרויען קראנקהייטען ד"ר פריינדלין.

הויט און וועגערישע קרענק ד'ר שטרום

פון דער יודישער ביבליאטעק אין קעלץ.

לויט דער איניציאטיוו פון דער יו־דישער ביבליאטעק אין קיעלץ, וועט שבת דעם 29-טען אויגוסט ד. י. פאר־קומען אין לאקאל „ארפעאים" א רע־פעראט פון דעם בעוואוסטען ליטעראט און פרעלעגענט ה' ד"ר א. גליקסמאן אויס ווארשא א. ד. ט. „די מאכט פון ליעבע אינ'ם גייסטיגען לעבען".

דער רעפעראט וועט געוויס ארויס רופען גרויס אינטערעס ביי דער יודי־שער אינטעליגענץ און ביי דער יודי־שער יוגענד.

וואו איז די יודישע בעגייסטערונג?

ביי אונז אין קיעלץ, האט דער די־רעקטאר פון קינא „פענאמען" ה' עלענצווייג זיך בעמיהט צו ווייזען דאס בילד „דאס נייע סאלעסטינא" ס'איז גצווען צו האפען אז דער קינא וועט זיכער זיין פיל מיט יודען. און טאקע באמת וועלכען יוד וועט דאס נישט זיין אינטערעסאנט צו זעהן דאס נייע א"י. ווי עס ענטוויקעלט זיך אזוי שעהן די אינדוסטריע, ווי יודען בעארבייטען די ערד מיט די אקער־אייזענס און אונ־זערע שוועסטער, וועלכע זענען קיינ־מאהל אין גלות נישט געוואוינט גע־ווען צו ארבייטען. שטעהן ביי דער שווערטעטער־ארבייט און ווער וואלט געוואלט גלויבען, אז די זעלבע יודען וועט ליעבער זיין איידער צו זעהן די ערעפענונג פון העבראישען אוניווער־זיטעט אויפ'ן הר הזתים, וועלען ליבער געהן וואו אנדערש און דא אין קינא זאלען געוויזען ווערען אזעלכע שעה־נע יודישע בילדער פאר כמעט א ליי־דיגען זאהל.

אין יעדערעס מאהל בשעת א פוי־זע, ווען אין זאל איז געווארען ליכטיג האב איך די אויגען געמוזט אראבלא־זען פאר די געצעהלטע קריסטען. וואס האבען זיך געפונען איז זאל. און עס האט זיך מיר אויסגעוויזען ווי די אוי־גען זייערע קוקען אויף מיר. און פרע־גען מיך; — יודען ווי זייט איהר? ווי איז אייער בעגייסטערונג? —

שוו—ץ

„טשארני" ראדאם „לעכיא" קעלץ 4;2

שבת דעם 22-טען אויגוסט ה. י. איז פארגעקומען א פוטבאל מעטש צווישען „טשארני" ראדאם און „לעכיא" קעלץ, וועלכער האט זיך געענדיגט מיט א זיעג פאר „טשארני" 4 געגען 2.

פון „השומר הצעיר"

צוליב'ן אבפאהר פון איינעם פון די טיכטיגסטע חברים פון „השומר הצעיר" קיין ארץ־ישראל ה' רפאל קופפערבערג איז פארגעקומען שבת א אבשידס פער־זאמלונג אין גארטען פון דער פאמי־ליע רייזמאן (אלעקסאנדרא 3), אין וועל־כן ס'האבען זיך בעטייליגט דער פעטרא־נאט און די מיטגלידער.

אין נאמען פון דער פערוואלטונג האט געוואונשען דעם ה' קופפערבערג א הארציגען „צאתך לשלום" דער חבר נחמיה אסטראוויץ. ה' קופפערבערג האט בעקומען פערשידענע מתנות פון די פערוואלטונגס־מיטגלידער און פון זיינע הברים שומרים אלס צייכען פון דאנקבארקייט פאר זיין איבערגע־געבענער ארבייט פאר'ן „השומר־הצעיר" — א גאלדענע לירע.

ביי נאכט איז אין לאקאל פון ה' קופפערבערג פארגעקומען א געזעג־נונגס־באנקעט, וועלכער האט געדויערט ביז 1 אזייגער ביי נאכט,

האלב 2 ביינאכט האבען איהם די חברים אין א צאהל פון לערך 40 פער־זאן אבבעגלייט צום באהן־הויף. ווען דער צוג האט גערירט פון ארט הא־בען הויך אבגעקלינגען די געזעגונגס־ווערטער פון די שומרים ווי: סע־בשלום! חזק ואמץ!

ח. ז.

א בלימעל־טאג לטובת די ריקער נשרפים.

פרייטאג דעם 14 ה. ח. איז פארגע־קומען א בלימעל־פערקויף לטובת די ריקער נשרפים, וועלכעס האט אריינ־געבראכט 232 זל. און 36 גראשען.

פון יענדזשעוו.

מאנטאג דעם 17/8 ה. ח. 3 אזייגער ביי נאכט איז אויסגעבראכען א שרעקליך פייער אויף ליסאקאווסקא גאס, ס'איז פערברענט געווארען א הויז, וועלכעס איז געוועזען בעוואהנט דורך 1 קריסט און 1 יוד ה' ל. דולא.

בעת דעם ראטעווען איז דעם לעצטען פערלוירען געגאנגען דאס בעטגעוואנד, וועש און אנדערע ווערטע חפצים.

א דאנק די פייערלעשער האט זיך דאס פייער נישט פערשפרייט און זיך בעגנוגען געלאזט מיט איין הויז.

פון א"י אמט

דער ארץ־ישראל אמט אין קעלץ מעלדעט:

1) ס'זענען דערהאלטען געווארען פון א"י ארויספאדערונגען פאר די ה"ה: זלאטא מרדכי, זלאטא הלל, לעווקא־וויטש זלאטע און גראנדאפעל אהרן.

2) פון די עולים, וואס זענען בע־שטעטיגט געווארען צו דער עליה אויפן יסוד פון סערטיפיקאטען, איז א טייל שוין אבגעפאהרען קיין א"י, די גרע־סערע טייל פאהרט אב אין די נעכסטע וואכען.

די עולים, וועלכע זענען נאך נישט געוועזען ביי דער קאנסולארישער קאנ־טראל, דארפען איצט נישט פאהרען קיין ווארשא, ווייל ס'האבען דערוויייל אויסגעפעהלט סערטיפיקאטען. ווען עס וועלען אויפסניי דערהאלטען ווערען סערטיפיקאטען, וועט בעזונדער גע־מעלדעט ווערען.

3) צוליעב פערשידענע טעכנישע סבות האט דאס ביורא פון אמט זיך געמוזט איבערטראגען צייטווייליג אין לאקאל אויף דאמבראווסקא 5.

פון „החלוץ"

דער „החלוץ" ביי אונז ענטוויקעלט לעצטענס א שטארקער טעטיגקייט אויף פיל וויכטיגע ארבעטס־געביטען. די חברים לערנען העבראיש אונטער דער לייטונג פונ'ם ח. ראטענבערג.

לויט זייערע קענטניסען זענען די חברים איינגעטיילט אין 2 גרופען. הדאי צוצוגעבען, אז די 1-טע גרופע האט רעגולער איהרע לעקציעס פאר־טאג, וואס עס שטערט נישט אלע חברים צו קומען אין קאמפלעט.

אינטענסיוו ארבייט אויך דער „החלוץ" אויפ'ן פראדוקטיוויזירונגס - געביעט. זעהר סימפאטיש, איז דער איינפאל פון אונטערנעהמען שווארצע ארבייטען אין פערשידענע פאבריקען. מען קען למשל זעהן. ווי חלוצים, וואס זייער נארמאלע טעטיגקייט, איז פערטרעטען דעם פאטער אינ'ם געשעפט, אדער אפילו זיצען אין שניידער־ווארשטאט, ארבייטען געשמאק ביי טריקענען היל־צערנע פאסאדזקעס.

אייניגע פון די חברים צוזאמען מיט א חברה, וועלכע גרייטען זיך צו דער תיכף'דיגער עליה, זענען אוועקגע־פאהרען אין א קבוצה הינטער ווארשא, פון וואנען זיי שיקען ערפרעהענדע ידיעות.

צום בעדויערען האט נאך דער „החלוץ" צו בעקעמפען שווערע, טעכ־נישע בעדינגונגען, ווי צ. ב. מאנגעל אין א געהעריגען לאקאל, ווי מיר ווערען אבער די לעצטע מינוט געוואהר האט ער שוין בעקומען א לאקאל אויף דאמבראווסקא 5.

א. עץ־פרי.

ראדאם — קעלץ

! שטיצט דאָס בלימעל פון ק"קל !
יעדער יוד מוז שפענדען מיטוואָך דען 2|9 פאַר דעם ק"קל

דאנקזאגונג.

אונזער טיעפסטען דאַנק דריקען מיר אויס דער שולע פון די ה'ה' **דאַנציגער, ליפשיץ** פאַר'ן אַנטייל פון זייערע תלמידים אויפ'ן סיום הספר.

גלייכצייטיג דריקען מיר אויס אונזער בעדויערונג אויפ'ן קליינעם אינצידענט, וועלכער איז ענטשטאַנען אין שוהל בעת די **גלעבצענדע העברעאישע רעפעראַטען** פון זייערע תלמידים.

די גבאים פון דער גרויסער שוהל:
ישכר אַדלער, מענדיל קירשענצווייג, יהזקאל מילמאַן.

עצירות, קאַפּ-וועהטאג, בלוט-קאָנ-צענטרירונג, הארץ-קלאפעניש, טרעט אָב ביים נוצען ש ו ו י י צ א ר י-ש ע פ י ג ו ל ק ע ס פון אפטיי-קער ר י ש א ר ד ב ר א נ ד ט

ק י ש ק ע ס א י י נ ש ר י מ-פ ו נ ג, שלעכטער געזונד-צושטאנד, טרעטען אָפּ ביים נוצן דאָס בעקאנטע פון 50 יאָהר אלס גייסטיגער - מיטעל ש ו ו י י צ א ר י ש ע פ י ג ו ל-ק ע-ס פון אפטייקאָר רישארד בראנדט.

לארוסיו של חברי מר **משה קוזלובסקי** את העלמה **רחל הולצקנר** הנני מברך אותו שיזכה לאושר וחיים שלוים בחברת הבונים בארצנו **ישראל צבי שטטינר**

צו דער חתונה פון ה' **משה מאיר רובינשטיין** מיט פרל' **שרה שווארצ-בערג** ווינשט א גליקליכע צוקונפט.
יוסל טענענבוים עט פאמיליע

בעקאנטמאכונג.

די דירעקציע פון מענער און פרויען-גימנאזיום פון דער געזעלשאפט פון די יודישע מיטעל-שולען „פ ש י א ט ש ו ל ו ו י ע ד ז י" אין ראַדאם מאכט בעקאַנט, אז דאס איינשרייבען פון שילער און ביידע גימנאזיעס וועט אָנפאנגען דעם 25. שערפיען און וועט דוירען ביז'ן 31 שערפיען ד. י.

אין ביידע גימנאזיעס ווערען אָנגענומען קאנדידאטען אין קאנדידאטינס פון די ערשטע ביז די זיבעטע קלאַס איינשליסליך ווי אויך אין די וועסטעמפנע (פארבערייטונגס) קלאסן, (וועלכע וועלן ווערן געשאפען, אויב ס'וועט זיך מעלדען די געהעריגע צאָהל קינדער).

די איינשריפטס-עגזאמענס וועלען זיך אָנהויבען דעם 30 ד. ח. מעלדונגען צו די עגזאַמענס נעמט צו די קאנצעלאריע פון די שולען (קילינסקי-גאס 13.) פון 9 ביז 1. פארמיטאג און פון 4. ביז 6 נאכמיטאג.

בעמערקונג: די ביזהעריגע שילער און שילערינס יעלכע ווילען ווייטער בעזוכען די גימנאזיעס דארפען זיך אויך איינשרייבען אין דעם אויבען דערמאנטען טערמין.

די דירעקציע.

אכטונג מיטגלידער פון קאָאָפּ. זעלבסטהילף!

זונטאג דעם 6-טען וואשעשען 7.30 אָוועגד וועט אין לאקאל פון האנדוו.-קלוב פארקומען די 2-טע אלגעמיינע פארזאמלונג, אויף וועלכע עס וועט געוועלט ווערען די ליקווידאציע-קאָמיסיע.

די פערוואלטונג

Kino „CORSO” Teatr

Od czwartku 27 do niedzieli 30 sierpnia włącznie.
Wielki Amerykański film produkcji 1925/26 roku.
Miłość Wielkiego Miasta (przechodzień)
Dramat w 7 aktach: **Kabarety. Dancingi. Konkursy tańca**
Nad program: **Fabryka Parówek** Farsa francuska w 2 akt.

גרויסע אלגעמיינע פערזאמלונג.

שבת דעם 29 —טען שערפיען 7 אָוונט. קומט פאר אין לאָקאל פון סוחרים - פעראיין לובלינער 13

א גרויסע אלגעמיינע פערזאמלונג פון די יודישע גימנאזיעס „פשיאטשול וויעדזי" אין ראדאָם

עס איז א חוב נישט פון די בלויזע עלטערען נאר פון אלע יודישע בירגער אין ראדאָם וועמען עס איז טייער די עקזיסטענץ פון די יודישע גימנאזיעס, צו קומען אויף דער פערזאמלונג. אויף וועלכער ס'וועלען בעטראכט ווערען אונגעהויער וויכטיגע פראגען.

צו פערקויפען
פאַר א זעהר ביליגען פרייז
א נייע ערשט אָנגעשריבענע
ספר תורה
ביים בעוואוסטען סופר
מענדיל שילנבוים

אַ ענטפער דעם ה' נאַווריער, קעלץ.

ליינענדיג די אויפפאָדערונג פון ברודער מיינעם אונטער'ן נאָמען פון זיין איידעם, נאָווריער, האָט עס בעשטימט ביי יעדען איינציגען, וואָס איז בעקאַנט אין דער זאַך, ארויסגערופען עקעל און פעראכטונג. היתכן? שוין 9 מאָנאַטען ווי איך האָב אָבגעשטעלט די מיהל, בכדי צו מאַכען אַנ'ארדנונג ע"פ דת וע"פ יושר און איהם גערופען לד"ת און דערנאָך אין סוחרים-פעראיין 3 מאָהל און נישט געוואָלט קומען און זאָגאר די פאָריגע וואָך נאָך ערהאַלטען בפקידת אחי אַ דראָהונג'ס-בריף, וועלכעס האָט דערמאָנט די צייטען פון 1905 (דעם ראב"ד האָט דער ברודער געבעטען בסוד דאָס די אַלע זאַכן זאָלען גיין אויף דעם איידעמס נאָמען...) בין איך אויך תיכף געגאַנגען להרב עטליכע מאהל אין קול ואין עונה. לאמת דברי לייג ביי דעם אָריגינאַל הרב"ד און נאָך די אַלע פאַקטען איז ער זיך יעצט מתלבש בצור כבש פאַר אַנ'צולה תמימה און דערמיט צו געווינען די עפענטליכע מיינונג! הרצחת וגם ירשת!

מיט דרך ארץ **ח. י. אייזענבערג.**

להיות לראי' ביד זמו"כ ולבקשת המוכ"ז נעגתי ליתן לו לראי" איך ששלחתי אחרי' אפ"י תביעת נאַווריער (לייענט אייזענבערג) על יום ח" העבר פ' שופטים אצל הבד"צ והמוכ"ז ר' חיים יודל בא אצלי ומוכן בכל עת לעמוד לד"ת וגם לציית ד"ת ו ה י' א צ ל י ש נ י פ ע מ י ם ולמען קושט דברי הנני כתכתי וחתמתי ב"תצא תרפ"ה לפ"ק (מקום ההותם)

צו דער חתונה פון אונזערע פריינד פרל' **שאשי קאלישער** מיט ה' **אברהם כמיעלניצקי** פון אַפּט ווינשן מיר א הערצליכן מזל טוב
שוועסטערן **וורונצבערג**

קאָאָפעראטיווע האַנדווערקער באַנק
אין ראַדאָם לובלינער 23

מעלדעט איהרע מיטגלידער דאָס זונטאג דעם 30-טן ה. ח. $7^1/_2$ אָוונט אין לאקאל פון האנטוו.-קלוב וואלאווע 59 וועט פארקומען

אַ אלגעמיינע פארוואל פאַרזאַמלונג

די מיטגלידער ווערען געבעטען פינקטליך צו קומען
די פערוואלטונג

די קהלה — פערוואַלטונג איז מודיע אַז דעם 15 אויגוסט ל. י. ווערט געעפענט פאַך-קורסען פאַר טערמינאַטארען ביי דער קהלה פערוואַלטונג.

איינשרייבען קאָן מען זיך פון $^{30}/_8$ ביז $^{6}/_9$ ל. י. אין די שעה'ן פון 7—9 אָוועגד אין לאָקאל פון האנדווערקער-קלוב וואלאָווא 59.

אידישע קהלה-פערוואלטונג ראדאָם.

בעקאנטמאכונג.

די אידישע קהלה פערוואלטונג איז מודיע אז דער טערמין פון איינצאָהלען די 1-טע ראטע גמינע-עטאט אין די גמינע-קאָסע איז פערלענגערט געוואָרען ביזן ענטגילטיגען טערמין דעם $^{31}/_9$ ל. י.

די נישט איינגעצאָהלטע 1-טע ראטע ביזן דערמאָנטען טערמין, וועלען איבערגעשיקט ווערען אין מאגיסטראט צום אויפמאהנען צוזאמען מיט 30 % אין הסכם מיט די עקזיסטירענדע פאָרשריפטען.

אידישע קהלה-פערוואלטונג ראַדאָם.

פון האַנדווערקער קלוב אין ראדאם.

אין הסכם מיט'ן באשלוס פון דער אלגעמיינער פארזאמלונג פון 11|8 וועגען קויפען, עווענטועל אויפבויען א אייגען הויז האָבן זיך קאָנסטיטואירט פאלגענדע 2 קאמיסיעס.

אין די פינאַנץ קאמיסיע:
ה"ה נ. בליכער, מ. ראזענבוים, ו. ו. מאגנישעווסקי, א. נייהויז און ו. וויינגארט.

אין די בוי קאָמיסיע:
ה"ה ל. ברילאנט, א. האך מ. פעלדמאַן, ו. פעלדמאן, און ש. איידעלבוים.

די אויבענדערמאָנטע קאָמיסיעס דארפען וועגען אלע וויכטיגע שריט אינפארמירען די פערוואלטונג פון קלוב און באקומען אויך די הסכמה.

ה. גרינשטייך פעלטשער קאָזשעניצער 25 טעלעפאָן 303 פערשידענע איינשפריצונגען (זאשטשיקעס)

Redaktor i Wydawca CH. M. Herc — Odbito we własnej drukarni „Radomer Kielcer Leben” Radom, Szwarlikowska № 20